

آموزشی ابتداری

دانشگاه فرهنگیان
معاونت پژوهش و توسعه
مرکز نشر و توزیع آموزشی

رشد

ISSN :1606-9102

ماهنامه آموزشی، تحلیلی و اطلاع رسانی برای آموزگاران، دانشجویان دانشگاه فرهنگیان و کارشناسان آموزشی
دوره بیست و دوم - آبان ماه ۱۳۹۷ - شماره پیاپی ۱۷۵ - صفحه ۴۸ - ۱۵۰۰ ریال
www.roshdmag.ir

۴

از اول، کلاس اول
گفت و گو با معلمان موفق

۱۸

برنج هایی که نمی خوریم
یک تجربه از تلفیق

دکتر عبدالعظیم کریمی تربیت سلبی

عبدالعظیم کریمی
۱۳۳۵- اراک، دلیجان
دکترای روان شناسی
عضو هیئت علمی پژوهشگاه تعلیم و
تربیت، دانشیار دانشگاه
مدیر مرکز ملی مطالعات بین المللی
تیمز و پرلز در ایران

دیدگاه‌های عبدالعظیم کریمی از تعلیم و تربیت جاری همواره چالش برانگیز، جنجال‌ساز و متفاوت با دیدگاه‌های رایج بوده است. آنچه نظریات ایشان را برجسته و متمایز می‌کند، این است که مباحث و تأملات وی نه صرفاً نظری و انتزاعی، بلکه ترکیبی از عمل و اندیشه و تجربه‌ی زیسته در حوزه‌ی تعلیم و تربیت است. وی معتقد است:

● هر قدر آموزش را کاهش دهیم، پرورش افزایش می‌یابد. چون آموزش دگر ساخته و اکتسابی است که نیازهای درونی و اکتشافات شخصی افراد را می‌پوشاند.

● تربیت در واقع به معنای کیفیت بخشی، تزکیه، کاهش، هرس کردن، تشنه کردن، گرسنه کردن، تهی کردن و پاک کردن است.

● آموزش زودرس و بیرونی دانش آموزان مانع پرورش حس یافتن در آن‌ها می‌شود.

● شیوه‌ی ارزشیابی، به جای پاسخ‌مداری، باید سؤال‌مداری باشد.

● آموزش و پرورش ما نباید یابندگی کند، بلکه باید جویبندگی کند. یعنی دنبال محصول نباشد، بلکه دنبال پیشرفت باشد.

● معلم باید آنچه را شاگردش می‌یابد بگیرد، نه اینکه آنچه را خود می‌خواهد به او بدهد.

● آموزش یعنی تلاش مداوم برای به دست آوردن آنچه نداریم و تربیت تلاش بی‌وقفه است برای از دست ندادن آنچه فطرتاً داریم.

افکار و اندیشه‌های دکتر کریمی در بیش از پنجاه کتاب، ده‌ها مقاله و ۳۶ پژوهش در حوزه‌ی روان‌شناسی و تعلیم و تربیت جمع شده است.

آموزشی ابتداری

ماهانامه‌ی آموزشی، تحلیلی و اطلاع‌رسانی برای آموزگاران، دانشجویان دانشگاه فرهنگیان و کارشناسان آموزشی
دوره‌ی بیست‌ودوم - آبان ماه ۱۳۹۷ - شماره‌ی پیاپی ۱۷۵ - ۴۸ صفحه - ۱۵۰۰۰ ریال

www.roshdmag.ir

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی

یادداشت سردبیر - هدیه‌های آسمانی / ۲

تقویم ماه - انواع مناسبت‌های تقویم / ۳

گفت‌وگو - معلمان موفق - از اول، کلاس اول / الهام فراستی / ۴

معرفی کتاب - ماکارونی و کوفته قلقلی برای همه! / طاهره برگ‌ریزان / ۷

برنامه‌ی درسی - ریاضی / ارزش مکانی و گسترده‌نویسی اعداد و اهمیت آن در چهار عمل اصلی / سپیده چمن‌آرا / ۸

● مطالعات اجتماعی / لذت کاوشگری و درس مطالعات اجتماعی / زهرا یوسفی / ۲۲

● هنر / سلام بر زنگ هنر / فریبا شاپوریان / ۳۰

● قرآن / اشکال‌های اساسی در تحقق برنامه‌ی درسی قرآن / رضا نباتی / ۴۴

مهارت‌های زندگی - مهارت خودشناسی را چگونه بیاموزیم؟ / فهیمه احمدی / ۱۲

نوشتار - کوچینگ چیست و چه نیست؟ / دکتر زهرا بازرگان / ۱۴

● شناسایی استعدادهای دانش‌آموزان با هوش‌های چندگانه / بهرام قاسمی‌نژاد / ۳۴

● نگرش؛ کلید تغییر رفتار خود و دیگران / علیرضا پیربابا / ۳۹

تجربه - تلفیق - برنج‌هایی که نمی‌خوریم / زهرا علیزاده / ۱۸

تجربه‌ی مادرانه - از مدیرتون بگو! / کبری محمودی / ۲۰

تجربه‌های ناب - آموزش کلمات استثنا / صغری ملکی / ۳۲

تجربه - لذت‌های آزمایش، تمرین مشاهده / رضوان سهرابی زرنندی / ۳۳

رویکردهای تربیتی - رویکرد انسان‌گرا به تربیت /

دکتر علی حسینی‌خواه / ۴۰

خاطره - ۴۲

همراهان / ۴۷

آلبوم عکس - خلاقیت و هنر / ۴۸

قابل توجه نویسندگان و مترجمان:

● مقاله‌هایی که برای درج در مجله می‌فرستید، باید با اهداف و رویکردهای آموزشی - تربیتی و فرهنگی این مجله مرتبط باشند و نباید قبلاً در جای دیگری چاپ شده باشند. ● مقاله‌های ترجمه شده باید با متن اصلی هم‌خوانی داشته باشند و متن اصلی نیز همراه آن‌ها باشد. چنانچه مقاله را خلاصه می‌کنید، این موضوع را قید بفرمایید. ● مقاله یک خط در میان، بر یک روی کاغذ و با خط خوانا نوشته یا تایپ شود. مقاله‌ها می‌توانند با نرم‌افزار word و روی CD یا از طریق پیام‌نگار مجله ارسال شوند. ● نشر مقاله باید روان و از نظر دستور زبان فارسی درست باشد و در انتخاب واژه‌های علمی و فنی دقت لازم مبذول شود. ● محل قراردادن جدول‌ها، شکل‌ها و عکس‌ها در متن مشخص شود. ● مقاله باید دارای چکیده باشد و در آن هدف‌ها و پیام‌نوشتار در چند سطر تنظیم شود. ● کلمات حاوی مفاهیم نمایی (کلیدواژه‌ها) از متن استخراج و روی صفحه‌ای جداگانه نوشته شوند. ● مقاله باید دارای تیتیر اصلی، تیتیرهای فرعی در متن و سوتیتیر باشد. ● معرفی‌نامه‌ی کوتاهی از نویسنده یا مترجم، عناوین و آثار وی پیوست شود.

● لازم به ذکر است مجله در رد، قبول، ویرایش و تلخیص مقاله‌های رسیده مختار است. ● مقالات دریافتی بازگردانده نمی‌شود. ● آرای مندرج در مقاله ضرورتاً مبین رأی و نظر مسئولان مجله نیست.

● علاوه بر این نکات، ضروری است به نکات مهم‌تری که در صفحه‌ی ۴۶ درج شده، توجه فرمایید.

عکاس: رضا نظام دوست

هدیه‌های آسمانی

به نام خدای مهربان
به عنوان معلم، در هر سال تحصیلی، تعدادی دانش‌آموز به ما هدیه می‌شود؛ هدیه‌هایی که به راستی آسمانی‌اند؛ پاک و بی‌آلایش؛ دوست‌داشتنی و معصوم؛ بزرگ و بزرگوار.
عارف‌ترین موجودات روی زمین همین کودکان‌اند که می‌توانند راهنمای زندگی ما باشند. دوست داشتنشان همان آرامشی را به ما می‌دهد که یاد خداوند بزرگ نیز می‌دهد.
کودکان از هر موجود روی زمین به خدا نزدیک‌تر و راستگوترند. صادقانه‌ترین رفتارها را می‌توان در منش آن‌ها یافت و صداقت را از آن‌ها آموخت. چرا که به فطرت الهی نزدیک‌ترند و هنوز گرد و غبار نامهربانی بر تن و روحشان ننشسته است. اگر هم کودکی چنین ویژگی‌هایی ندارد، بی‌گمان تقصیر بزرگ‌ترهایی است که آن‌ها را زودتر از موعد به دنیای بزرگ‌سالی هل داده‌اند. نه تنها بزرگ‌ترها، که رسانه‌ها هم نتوانسته‌اند آن‌ها را در همان عالم کودکی نگه دارند. دنیای بزرگ‌سالی بسیار نیرومندتر و قوی‌تر از جثه‌ی نحیف این موجودات معصوم است.

گاهی از خود می‌پرسیم، به عنوان معلم، چه کاری از دستان برمی‌آید؟ آیا قدرت ایستادگی در مقابل تمام شرایط بد فرهنگی و محیطی که این کودکان را محاصره کرده‌اند داریم؟ و به خود جواب می‌دهم، نیازی به ایستادگی نیست. کافی است کودک شویم و ویژگی‌های ذاتی کودکی را در خود تقویت کنیم و کودک بودن هدایایی را که به ما هبه کرده‌اند بپذیریم.

کودک بودن به معنای زیر دست بزرگ‌ترها بودن نیست. بزرگ بودن هم به معنای فرماندهی کودکان نیست! ما همراه آن‌ها هستیم که با هم بیاموزیم. ما به عنوان معلم، باید بتوانیم نقش یادگیرنده را بازی کنیم. می‌توانیم چون هدیه‌ای گران‌بها از آن‌ها مراقبت کنیم. در چنین صورتی، آن‌ها هم از ما مراقبت خواهند کرد. آن‌ها هدیه‌های آسمانی به ما و ما هدیه‌ی آسمانی برای آن‌ها خواهیم بود. و هر دو از هم مراقبت خواهیم کرد.

آفرینش چنین حالی دور از دسترس نیست. کافی است نگرشمان را تغییر بدهیم، تغییر نگرش خود به خود رفتار ما را تغییر خواهد داد. کودکان بی‌آنکه بدانند از ما الگوبرداری می‌کنند و ما بی‌آنکه هشیار باشیم، الگوی آنان هستیم. نیازی به هشیاری لحظه به لحظه نداریم. خوب است مدتی روی نگرش‌هایمان کار کنیم و آن‌ها را متعالی کنیم. رفتار از افکار ما خلق می‌شود.

بخش عظیمی از موفقیت ما در حرفه‌مان به همین تغییر نگرشمان وابسته است. قرار نیست از کودکان چیزی بسازیم. اگر شرایط ساخته شدن را فراهم کنیم، آن‌ها خودشان را خواهند ساخت. کافی است بدانیم که ما اجازه نداریم آن‌ها را به سمت بزرگ‌سالی هل بدهیم و می‌توانیم کاری کنیم که کودکی خود را فراموش نکنند و خودمان به کودکی خودمان بازگردیم. کافی است به نکاتی که گفته شد توجه کنیم و این کار آسانی نیست، وقتی خود ما در محاصره‌ی انواع نگرش‌های نادرست هستیم که از هر سو به ما القا می‌شوند. کافی است به یاد بیاوریم که اگر کودک بودیم دوست داشتیم با ما چگونه رفتار شود. همین‌ها برای معلم بودن کافی است.

برای آشنایی بیشتر با مفهوم «نگرش» نوشتار صفحه‌ی ۳۹ را مطالعه کنید.

آبان ماه

۱ آبان ماه

هفته‌ی جهانی ریاضیات

۶ آبان ماه

روز جهانی پویانمایی

۸ آبان ماه

شهادت محمدحسین فهمیده
روز نوجوان، اربعین حسینی

۱۶ آبان ماه

رحلت پیامبر (ص)
شهادت امام حسن مجتبی (ع)

۲۰ آبان ماه

هفته‌ی جهانی علم و صلح

۲۴ آبان ماه

روز کتاب، کتابخوانی و کتابدار

۲۹ آبان ماه

آغاز هفته‌ی وحدت

۳۰ آبان ماه

روز جهانی تلویزیون

انواع مناسبت‌های تقویم

در شماره‌ی قبل در مورد تقویم و نقش آن در حفظ و شناسایی هویت ملی و اعتقادی هر ملت حرف زدیم.

شما در خانواده‌ی خود روزهایی را دارید که با فرارسیدن آن‌ها جشن یا حالتی از سوگواری به خود می‌گیرید؛ مثلاً سالروز تولد اعضای خانواده، یا سالروز درگذشت یکی از اعضای خانواده. این روزها در تقویم‌های خصوصی هر فردی وجود دارند.

و هر ملت هم تقویمی ملی و عمومی برای خود دارد. البته تقویم‌ها از حد ملت‌ها گذشته‌اند و بعضی از روزها در تقویم جهانی تعریف می‌شوند. تقویم‌های شخصی از یک یا دو مقوله‌ی مهم پا فراتر نمی‌گذارند. اما تقویم‌های ملی و جهانی سرشار از گوناگونی و تنوع هستند.

بعضی بزرگداشت‌ها به مناسبت آغاز فعالیتی عمومی هستند، مثل بازگشایی مدارس و بعضی بزرگداشت‌ها سیاسی و ملی‌اند؛ مثل سالروز بزرگداشت دفاع مقدس.

بزرگداشت‌هایی هم داریم برای گرامیداشت بعضی از اقوام کشور؛ مثل روز روستا و عشایر.

روز عسای سفید برای جلب توجه و اهمیت دادن به مسائل نابینایان و روز ناشنوایان برای اهمیت دادن به مسائل ناشنوایان است.

روزهایی هم داریم که به اعتقادات مذهبی یک ملت مربوط‌اند؛ مثل روز عاشورا، شب قدر و روزهای تولد و رحلت ائمه‌ی اطهار (ع).

روزهایی هم برای توجه دادن و تقدیر از بعضی شغل‌ها و فعالیت‌ها هستند؛ مثل روز آتش‌نشان یا روز خبرنگار.

و البته روزهایی هم برای بالا بردن فرهنگ عمومی کشور نام‌گذاری شده‌اند؛ مثل روز کتاب و کتابخوانی.

در مجموع، این روزها می‌توانند دستاویز خوبی برای تقویت و تعمیق هویت ملی ما در دل و اندیشه‌ی دانش‌آموزان باشند؛ به‌خصوص در درس مطالعات اجتماعی می‌توان با این روزها و یاد کردن آن‌ها درس‌ها را پربارتر کرد. البته این موضوع نباید به صورت تکلیف دریابد و بیشتر جنبه‌ی افزایش آگاهی ملی و دینی آن‌ها مد نظر قرار دارد.

مسابقه

ماهنامه‌ی رشد آموزش ابتدایی تصمیم دارد طرح‌ها و فعالیت‌های شما را در زمینه‌ی استفاده از مناسبت‌های تقویم در آموزش به مسابقه بگذارد و به بهترین‌ها جایزه بدهد. شما می‌توانید ایده‌ها و کارهایتان را برای ما بفرستید تا در صورت مناسب بودن، آن‌ها را به نام خودتان چاپ کنیم و در نهایت به بهترین طرح‌ها جایزه و تقدیرنامه تقدیم کنیم.

آقای معلم در اولین روز مدرسه، صف اول، نفر دهم از راست، سال ۱۳۴۴

از اول، کلاس اول

گفت‌وگو با عباس عسگری، معلم کلاس اول

بهترین و ماندگارترین خاطرات ما آن‌هایی هستند که به دوران کودکی مربوط‌اند. خاطرات مدرسه هم از ماندگارترین خاطرات کودکی هستند؛ به‌خصوص خاطره‌ی سال اول مدرسه. یکی از کسانی که می‌تواند خاطره‌ی خوبی از مدرسه در ذهن ما ایجاد کند، معلم کلاس اول است. با معلمی آشنا شده‌ایم که هم خودش خوب کودکی کرده و هم در آموزش کودکی کردن به شاگردانش می‌کوشد. او نه کودکی مدرسه‌اش را فراموش کرده است و نه کودکان مدرسه را. عشق او به کودکی، دریافت ایشان از اهمیت دوران کودکی و مدرسه از زبان خودش شنیدنی است. عباس عسگری معلم کلاس اول شهرستان ساوه است.

چرا فقط کلاس اول؟

فقط عشق. کلاس اول پر از عشقی است که در هیچ کجا نمی‌توان آن را پیدا کرد! در کلاس‌های تربیت معلم به ما می‌گفتند برای معلمی باید عاشق باشید. اگر دنبال درآمد خوب هستید، این شغل برای شما مناسب نیست. وقتی معلم پایه‌ی اول ابتدایی شدم، معصومیت و صداقت بچه‌ها چنان مرا شاداب کرد که دیگر هرگز این پایه را رها نکردم. بچه‌های سال اول هیچ‌چیز نمی‌دانند و در عین حال گویی همه چیز می‌دانند. آن‌ها با پاکی کودکانه‌شان به من درس زندگی می‌دهند.

عکس از اولین سال خدمت آقای عسگری سال ۶۰-۶۱

اصول معلمی شما چیست؟

- از شناختن تک تک بچه‌ها شروع می‌کنم. سپس با آن‌ها دوست می‌شوم و در نهایت تدریس می‌کنم.
- با شوخ‌طبعی و طنزپردازی کلاس را برای درس آماده می‌کنم.
- روش برخورد با هر دانش‌آموز مختص خود اوست. یادم می‌آید، دانش‌آموز بیش‌فعالی داشتم که خودم کنارش می‌نشستم تا کارهایش را انجام دهد.
- جمله‌ی دوست‌داشتنی و پرکاربرد من خطاب به بچه‌ها این است: «دوستان دارم».
- برای به روز بودن در تدریسم به‌طور دائم مطالعه می‌کنم و در کلاس‌های ارتقای مهارت معلمی، به‌ویژه مهارت‌های

چطور از معلمی سر در آوردید؟

هم به معلمی علاقه داشتم و هم خیلی دوست داشتم به دانشگاه بروم. اوایل انقلاب امکانات کم بود و کلاس‌های تست و کنکور مثل امروز نبود. مجبور شدم به سربازی بروم. وقتی خدمتم تمام شد، در آزمون تربیت معلم شرکت کردم. انتخاب اولم آموزش دبیری، انتخاب دومم تربیت بدنی و انتخاب سومم آموزش ابتدایی بود که در انتخاب سوم قبول شدم. دو سال برای کارآموزی به اراک رفتم و درنهایت معلم ابتدایی یکی از شهرهای استان مرکزی به نام ساوه شدم. آموزش و پرورش برای من همیشه جایی مقدس بوده و الان ۳۰ سال است که معلم پایه‌ی اول ابتدایی هستم.

تصویر و خاطره‌ی شما از دوران ابتدایی خودتان

روز اول مدرسه به همراه برادر کوچک‌ترم به مدرسه رفتیم و او تا آخر وقت پیش من ماند. معلم کلاس اولم را به خاطر می‌آورم. آقای رضائی (مرحوم) که در کلاس سوم هم دوباره معلم ما شد. خاطره‌ای هم از کلاس دوم دارم. معلم روی صندلی نشسته بود که ناگهان صندلی شکست و معلم نقش بر زمین شد. ما خنده‌مان گرفت. اما وقتی دیدیم کمر معلممان درد گرفت، دلمان به حالش سوخت و کمکش کردیم. از آن به بعد حواسم هست روی صندلی نامطمئن ننشینم.

آقای معلم در پایه‌ی پنجم ابتدایی، نشسته از راست نفر پنجم، سال ۱۳۴۹

نوآورانه، مثل برگزاری کلاس‌های هوشمند، شرکت می‌کنم. هر روز از خانه تا مدرسه را پیاده می‌روم تا با نشاط وارد کلاس شوم و همیشه ۱۰ دقیقه زودتر از بچه‌ها در کلاس حاضریم. در پایان روز، موقع خداحافظی، با بچه‌ها دست می‌دهم و اگر دانش‌آموزی ناراحت باشد از او دلجویی می‌کنم.

همکاران، همراهان و اولیای دانش‌آموزان شما

از همه‌ی مدیران و معاونانی که با آن‌ها کار کردم تشکر می‌کنم؛ بابت همکاری‌هایشان با من. از تجربه‌های همسرم و خواهرم که ایشان هم معلم هستند، استفاده می‌کنم. اولیا نیز با من همکاری لازم را می‌کنند؛ در ابتدای سال برای اولیا یادداستی می‌فرستم که درباره‌ی تغذیه‌ی میان روز بچه‌ها پیشنهادهایی دارد. آن‌ها بسیار استقبال می‌کنند. از تجربه‌ها و روش‌های خوب معلمان دیگر در کلاس خودم استفاده می‌کنم. چون در تمام سال‌های خدمتم از معلم‌هایی که طرح‌های خوبی داشتند تجربه کسب کرده‌ام، قطعاً تجربه‌هایم را در اختیار معلمان جدید می‌گذارم.

جو کلاس شما چگونه است؟

فضای کلاس من پر از شادابی و طنز است. با بچه‌ها به موقع شوخی می‌کنم. قبل از شروع درس برای دانش‌آموزانم داستانی تعریف می‌کنم و با داستان به آن‌ها درس زندگی

گفت‌وگو تمام شده است و من به صحبت‌های پایانی آقا معلم فکر می‌کنم. معلم عاشقی که این قدر با بچه‌ها دوستی می‌کند، برای بچه‌ها دوست‌داشتنی هم می‌شود. یادم آمد تاریخ تولد آقا معلم را بپرسم. با لبخند می‌گوید، من متولد ۱۳۳۸/۴/۳ هستم و امروز روز تولد بنده است. زمان گفت‌وگوی مجله‌ی رشد آموزش ابتدایی با روز تولد جناب آقای عسگری یکی شده است. تولدتان مبارک آقا معلم عاشق! برای این معلم دلسوز و مهربان آرزوی سلامتی و شادی می‌کنیم.

می‌آموزم. بچه‌ها مهارت‌هایی را که یاد می‌گیرند در خانه تمرین می‌کنند. برای مثال، جوراب‌هایشان را خودشان می‌شویند و اولیا به این خاطر از من تشکر می‌کنند.

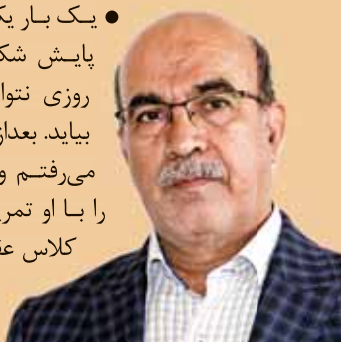
نمونه‌هایی از فعالیت‌های آقای عسگری

- هر بار یک نوع غذای سالم در خانه درست می‌کند و برای بچه‌ها می‌آورد.
- حروف الفبا را با شعر به بچه‌ها آموزش می‌دهد.
- در تدریس فارسی و ریاضی از روش تلفیق استفاده می‌کند.
- در مدرسه‌هایی که امکانات کم است، با هزینه‌ی خود، وسایل مورد نیاز آزمایش‌های علوم را می‌خرد و به کلاس می‌برد.

خاطره

۶ سه سال پیش دانش‌آموزی داشتم که اواخر آبان‌ماه به کلاس من آمد. به دلیل رفتار ناصحیح معلم قبلی، اضطراب داشت و حرف نمی‌زد. او را کنار یک دانش‌آموز قوی نشاندم و از او خواستم کمکش کند. چون از معلم قبلی ترس داشت، به او بیشتر توجه می‌کردم. خارج از ساعت کلاس، با او فوق‌العاده کار می‌کردم تا به بچه‌ها برسد. بعد از مدتی مشکل خواندن و نوشتنش حل شد. دیگر وقتی از او می‌خواستم پای تخته شعر بخواند و فارسی را با صدای بلند بخواند، این کار را با رضایت و شوق انجام می‌داد. بعضی کارهای جانبی کلاس را هم به او واگذار می‌کردم تا مشکل کم‌رویی‌اش حل شود.

- یک بار یکی از دانش‌آموزانم پایش شکسته بود و چند روزی نتوانست به مدرسه بیاید. بعد از ظهرها به خانه‌شان می‌رفتم و درس‌های آن روز را با او تمرین می‌کردم تا از کلاس عقب نیفتد.

آقای عسگری در یک نگاه

- ۶ معلم نمونه‌ی استانی در تعدادی از سال‌های خدمت
- ۶ سرگروه آموزشی در ساوه و روستاهای اطراف (۱۰ سال)
- ۶ تدریس در مدرسه‌های خارج از کشور (پاکستان، ۲ سال)
- ۶ معاون دبیرستان (۵ سال)

ماکارونی و کوفته قلقلی برای همه!

نویسنده: مارلین بارنز

مترجم: هوشنگ شرقی

ناشر: مؤسسه‌ی فرهنگی فاطمی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۷

تلفن: ۶۶۹۷۳۴۷۸

کتاب است. خانم و آقای آسایش که خیلی وقت است بچه‌ها و نوه‌هایشان را ندیده‌اند، یک مهمانی ترتیب می‌دهند و سی نفر را دعوت می‌کنند که با خودشان می‌شوند سی و دو نفر. خانم آسایش هشت میز چهار نفره و سی و دو صندلی اجاره می‌کند و آن‌ها را در حیاط به‌صورت مجزا می‌چیند. مهمانان گروه گروه وارد می‌شوند و برای آنکه نزدیک هم باشند، میزها را به هم می‌چسبانند و ترتیب اولیه را به هم می‌زنند. به این ترتیب، مساحت روی میزها ثابت می‌ماند، ولی محیط تغییر می‌کند.

در انتهای کتاب، در بخشی با عنوان «برای والدین و معلمان» اهداف ریاضی نهفته در کتاب و روش استفاده از آن در کلاس درس توضیح داده شده است. نکته‌ی جالب دیگر، لحن طنزآمیز کتاب است که به جذابیت آن افزوده است.

این کتاب برای دانش‌آموزان سال سوم ابتدایی به بعد مناسب است. مطالعه‌ی آن را در کلاس درس و همراه با دانش‌آموزان به همکارانم توصیه می‌کنم.

آموزش غیرمستقیم ریاضیات از طریق داستان‌گویی، در میان روش‌های آموزش ریاضی جایگاه ویژه‌ای دارد. داستان «ماکارونی و کوفته قلقلی برای همه»، نمونه‌ای کارآمد از این دست است که در میان آثار تألیفی یا ترجمه‌ای فارسی، مشابه آن بسیار کم است.

ایراد عمده‌ی این گونه آثار، با عنوان کلی «ریاضیات داستانی»، این است که جنبه‌ی داستان‌سرایی آن‌ها کاملاً در میان محاسبات و اعداد و ارقام گم شده است! و آموزش مطلق ریاضی از زبان شخصیت‌های داستان ارائه می‌شود. تنها تفاوت این کتاب‌ها با یک کتاب ریاضی محض در این است که مباحث ریاضی، به جای آنکه از زبان نویسنده بیان شوند، از زبان خرگوش، روباه و گرگ بیان می‌شوند!

اما در این کتاب، قصه در متن قرار دارد و آموزش ریاضی در پشت صحنه و در ضمیر ناخودآگاه خواننده (دانش‌آموز) شکل می‌گیرد. امتیاز اصلی کتاب این است.

آموزش مفاهیم «محیط و مساحت» که از دغدغه‌های اصلی معلمان دوره‌ی ابتدایی است، هدف آموزشی این

افزایش دانش موضوعی
ریاضی برای معلمانارزش مکانی و گسترده‌نویسی اعداد
و اهمیت آن در چهار عمل اصلی

بررسی رابطه‌ی طولی یک مفهوم یا موضوع و آشنایی با آن در برنامه‌ی درسی و کتاب‌های درسی شش پایه‌ی ابتدایی، در رفع مشکلات یادگیری دانش‌آموزان به معلمان کمک می‌کند.

زمانی که دانش‌آموز یک پایه در یادگیری موضوعی مشکل دارد، اگر ریشه‌ی مشکل در یادگیری موضوعات مرتبط به آن موضوع در همان پایه یا پایه‌های پیش از آن باشد، توضیح و تدریس چندباره‌ی موضوع به وی مشکلی را حل نخواهد کرد.

از این رو، برای رفع آن باید بر یادگیری موضوعات مرتبط متمرکز شد، نه صرفاً خود آن موضوع. بررسی رابطه‌ی طولی درواقع موضوعات مرتبط را آشکار می‌سازد.

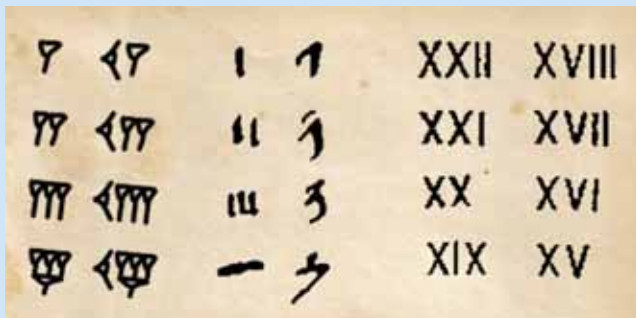
در کتاب‌های درسی ریاضی دوره‌ی ابتدایی موضوع‌هایی هستند که یا دانش‌آموزان در یادگیری آن‌ها مشکل دارند یا معلمان در یاددهی آن‌ها. در این دوره از مجله‌ی رشد آموزش ابتدایی، در هر شماره، درباره‌ی یکی از آن‌ها صحبت می‌کنیم. قصد نداریم در اینجا روش تدریس بیان کنیم، بلکه آن را به عنوان یک موضوع یا مفهوم ریاضی بررسی خواهیم کرد تا دانش موضوعی خود را برای تدریس بهتر آن افزایش دهیم.

ارزش مکانی ارقام در مقایسه‌ی اعداد و همچنین در به وجود آمدن روش‌هایی برای انجام چهارعمل اصلی، نقش بسیاری دارد و تمام رویه‌هایی که برای انجام اعمال روی عددهای صحیح و اعشاری انجام می‌شوند، براساس همین ارزش مکانی تعریف شده‌اند. تقریب زدن و انجام محاسبات تقریبی نیز نیازمند ارزش مکانی است. در مطلب پیش رو، نخست ارزش مکانی و ویژگی‌های آن را مرور می‌کنیم. سپس رویه‌های انجام جمع، تفریق، ضرب و تقسیم اعداد را با استفاده از آن تا حدودی تحلیل و بررسی خواهیم کرد. در شماره‌های بعدی مجله به موضوع تقریب خواهیم پرداخت.

وقتی شروع به شمارش می‌کنیم، صفر، یک، دو، سه، چهار و به عدد نه می‌رسیم، عدد بعدی ده است. برای نوشتن عدد ده، از رقم‌هایی استفاده می‌شود که پیش از آن نیز به کار رفته‌اند: ۰ و ۱. در واقع، برای نوشتن همه‌ی عددها، از ده رقم ۰، ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹ استفاده می‌کنیم و آن‌ها را کنار یکدیگر قرار می‌دهیم. در این عددنویسی، هر مکان ارزشی دارد که بزرگی رقم نوشته شده در آن مکان را تعیین می‌کند. درواقع، پایه و اساس عددنویسی و عددخوانی، ارزش مکانی ارقام است و از آنجا که ما از ده نماد برای این کار استفاده می‌کنیم، مبنای شمارش و عددنویسی ما «ده» است. علاوه بر عددنویسی و عددخوانی،

ارزش مکانی، کلید نام‌گذاری اعداد
و عددنویسی

عددنویسی تاریخچه‌ای به قدمت پیدایش خط و زبان دارد و استفاده از ارزش مکانی و مبنای ده برای نوشتن و نام‌گذاری عددها در این فرایند اتفاقی نو محسوب می‌شود. در اینجا قصد نداریم این تاریخ را مرور کنیم، ولی مطالعه درباره‌ی آن خالی از لطف نیست. در تصویر مقابل به ترتیب از راست به چپ نمونه‌ای از عدد نویسی رومی، بابلی و مصری را می‌بینید.

جدول زیر، ارزش مکانی عددهای صحیح تا طبقه‌ی میلیارد و قسمت اعشاری تا یک‌هزارم را نشان می‌دهد.

قسمت اعشاری												قسمت صحیح														
هزارم				صدم				دهم				یکان			طبقه‌ی یکی			طبقه‌ی هزار			طبقه‌ی میلیون			طبقه‌ی میلیارد		
صدگان	دهگان	یکان	صدگان	دهگان	یکان	صدگان	دهگان	یکان	صدگان	دهگان	یکان	صدگان	دهگان	یکان	صدگان	دهگان	یکان	صدگان	دهگان	یکان	صدگان	دهگان	یکان	صدگان	دهگان	یکان

جدول ارزش مکانی اعداد

برای نام‌گذاری اعداد، یعنی خواندن یا نوشتن عددها، باید رقم‌های عدد موردنظر را در این جدول قرار دهیم و براساس این مرتبه‌ها عدد را بخوانیم یا بنویسیم.

می‌دانید که این جدول، هم از سمت راست و هم از سمت چپ، با همین نظم و الگوهایی که دارد، ادامه پیدا می‌کند:

هر ده تا یک‌هزارم می‌شود یک‌صدم. هر ده تا یک‌صدم می‌شود یک‌دهم. هر ده تا یک‌دهم می‌شود یک واحد کامل (یک). برعکس، هر یکی برابر با ده تا یک‌دهم است. هر یک‌دهم برابر با ده تا یک‌صدم است و ...

در قسمت صحیح، ارزش هر طبقه هزار برابر ارزش طبقه‌ی سمت راست خودش است. یعنی از راست به چپ طبقه‌ها هزار برابر هزار برابر بزرگ می‌شوند.

در قسمت صحیح، هر طبقه سه قسمت دارد: یکان، دهگان و صدگان (به همین دلیل هم هست که طبقه‌ها هزار برابر هزار برابر بزرگ می‌شوند).

ارزش هر ستون، ده برابر بزرگ‌تر از ارزش ستون سمت راستش است. یعنی از راست به چپ، ارزش ستون‌ها ده برابر ده برابر افزایش می‌یابد (بنابراین از چپ به راست، ستون‌ها ده برابر ده برابر کوچک می‌شوند).

از نظر عملی، هر ده تا یکی، می‌شود یک ده‌تایی. هر ده تا ده‌تایی، می‌شود یک صدتایی. هر ده تا صدتایی، می‌شود یک هزارتایی. هر ده تا هزارتایی، می‌شود یک ده‌هزارتایی و ... برعکس، اگر یک ده‌هزارتایی را باز کنیم، ده تا هزارتایی است. اگر یک هزارتایی را باز کنیم، ده تا صدتایی است و ... در قسمت اعشاری نیز همین روند برقرار است. یعنی

گسترده‌نویسی و روش‌های محاسبه

گسترده‌ی عددی مانند $43,782,501/617$ چنین است:

$$\begin{aligned}
 & 4 \times 10,000,000 + 3 \times 1,000,000 + 7 \times 100,000 \\
 & + 8 \times 10,000 + 2 \times 1,000 + 5 \times 100 + 5 \times 10 + 1 \times 1 + 6 \times \frac{1}{10} + 1 \times \frac{1}{100} + 7 \times \frac{1}{1,000} = 40,000,000 + \\
 & 40,000,000 + 3,000,000 + 700,000 + 80,000 + 2,000 + 500 + 1 + \frac{6}{10} + \frac{1}{100} + \frac{7}{1,000}
 \end{aligned}$$

در گسترده‌نویسی، هر رقم در ارزش مکانی که در آن قرار گرفته است ضرب می‌شود تا مقدار واقعی آن معلوم شود. عدد موردنظر ما مجموع همه‌ی این مقدارهاست. برای مثال، رقم ۳ در عدد بالا، ۳ نیست، بلکه ۳ میلیون است. زیرا در محل یکان میلیون قرار گرفته است. یا رقم ۶ در واقع ۶ نیست، بلکه ۶ دهم است. وقتی عددی را می‌خوانید یا می‌نویسید، رقم‌ها باید با ارزش‌هایشان همراه باشند. همین موضوع کمک می‌کند بتوانید دو عدد را با هم مقایسه کنید و عدد بزرگ‌تر را تشخیص دهید. در ادامه‌ی این مطلب، نقش گسترده‌نویسی را در رویه‌های چهار عمل اصلی اعداد بررسی خواهیم کرد.

اکنون شما رویه‌ی ضرب عددهای چند رقمی در چند رقمی و رویه‌ی تقسیم عددهای چند رقمی بر چند رقمی را تحلیل کنید. توجه کنید که در ضرب دو عدد چندرقمی، از گسترده‌ی هر دو عدد و روش پخش کردن دو پرانتز در هم (که بر خاصیت پخشی ضرب نسبت به جمع استوار است) استفاده می‌شود (کتاب ریاضی چهارم، صفحه‌های ۴۹ تا ۵۱). به صورت مشابه، در تقسیم دو عدد چند رقمی بر یکدیگر نیز از گسترده‌ی اعداد و خاصیت پخشی تقسیم نسبت به جمع استفاده می‌شود (کتاب ریاضی چهارم، صفحه‌های ۶۸ تا ۷۰).

اکنون که می‌دانیم رویه‌های چهار عمل اصلی اعداد براساس گسترده‌ی ریاضی ابتدایی را صفحه به صفحه ورق می‌زنیم تا ببینیم چگونه بسیاری از موضوعات و حتی تمرین‌ها یا فعالیت‌ها برای ایجاد بستر و موقعیت لازم درک این ارتباط است. در جدول مقابل، این بررسی را برای پایه‌های اول تا چهارم خلاصه کرده‌ایم. شما نیز شش کتاب را ورق بزنید و اگر ما موردی را از قلم انداخته‌ایم، به این جدول اضافه و پایه‌های پنجم و ششم را کامل کنید.

۴

• جمع در جدول ارزش مکانی:

مثال: ۱۳۳۲۲ + ۱۱۵۷ را از ۱۳۳۲۲ کم کنیم.

این عدد را در جدول ارزش مکانی می‌نویسیم. عدد جدید را با عدد کوچک‌تر از آن می‌گیریم.

هزار	صدها	دهگان	یکان
۱	۳	۳	۲
۱	۱	۱	۵
۱	۳	۳	۲
۱	۱	۱	۵
۱	۳	۳	۲

ابتدا هزارتایی‌ها را از هم کم می‌کنیم. ۱۰۰۰ - ۱۰۰۰ = ۰. حالا صدتایی‌ها را کم می‌کنیم. ۳۰۰ - ۱۰۰ = ۲۰۰. دهگان‌ها را کم می‌کنیم. ۳۰ - ۱۰ = ۲۰. یکان‌ها را کم می‌کنیم. ۲ - ۵. یکان از دهگان می‌گیریم. ۲۰ - ۵ = ۱۵. حاصل تقسیم: ۱۳۱۷۵ است.

یادتون دارم! در ضرب و تقسیم، اعداد را از سمت راست به چپ می‌خوانیم.

۱

• جمع در جدول ارزش مکانی:

مثال: ۴۷۱۵۲ + ۵۲۹ را از ۴۷۱۵۲ کم کنیم.

این عدد را در جدول ارزش مکانی می‌نویسیم. عدد جدید را با عدد کوچک‌تر از آن می‌گیریم.

هزار	صدها	دهگان	یکان
۴	۷	۱	۵
۴	۷	۱	۵
۴	۷	۱	۵
۴	۷	۱	۵
۴	۷	۱	۵
۴	۷	۱	۵

ابتدا هزارتایی‌ها را از هم کم می‌کنیم. ۴۰۰۰ - ۴۰۰۰ = ۰. حالا صدتایی‌ها را کم می‌کنیم. ۷۰۰ - ۵۰۰ = ۲۰۰. دهگان‌ها را کم می‌کنیم. ۱۰ - ۲ = ۸. یکان‌ها را کم می‌کنیم. ۲ - ۹. یکان از دهگان می‌گیریم. ۸ - ۹ = -۱. دهگان از صدگان می‌گیریم. ۲۰۰ - ۱۰ = ۱۹۰. حاصل جمع: ۴۷۶۷۱ است.

یادتون دارم! در جمع و تقسیم، اعداد را از سمت چپ به راست می‌خوانیم.

۵

• ضرب عدد یک رقمی در عدد چند رقمی:

مثال: ۲۴۳ × ۷ را از ۲۴۳ کم کنیم.

این عدد را در جدول ارزش مکانی می‌نویسیم. عدد جدید را با عدد کوچک‌تر از آن می‌گیریم.

هزار	صدها	دهگان	یکان
۲	۴	۳	۳
۲	۴	۳	۳
۲	۴	۳	۳
۲	۴	۳	۳
۲	۴	۳	۳
۲	۴	۳	۳

ابتدا یکان‌ها را از هم کم می‌کنیم. ۳ × ۷ = ۲۱. دهگان‌ها را کم می‌کنیم. ۳ × ۷ = ۲۱. صدگان‌ها را کم می‌کنیم. ۴ × ۷ = ۲۸. هزاران‌ها را کم می‌کنیم. ۲ × ۷ = ۱۴. حاصل ضرب: ۱۷۰۱ است.

یادتون دارم! در ضرب، اعداد را از سمت راست به چپ می‌خوانیم.

۲

• تقسیم در جدول ارزش مکانی:

مثال: ۴۲۷ ÷ ۲۱۲ را از ۴۲۷ کم کنیم.

این عدد را در جدول ارزش مکانی می‌نویسیم. عدد جدید را با عدد کوچک‌تر از آن می‌گیریم.

هزار	صدها	دهگان	یکان
۴	۲	۷	۷
۴	۲	۷	۷
۴	۲	۷	۷
۴	۲	۷	۷
۴	۲	۷	۷
۴	۲	۷	۷

ابتدا هزارتایی‌ها را از هم کم می‌کنیم. ۴۰۰۰ - ۴۰۰۰ = ۰. حالا صدتایی‌ها را کم می‌کنیم. ۲۰۰ - ۲۰۰ = ۰. دهگان‌ها را کم می‌کنیم. ۷۰ - ۷۰ = ۰. یکان‌ها را کم می‌کنیم. ۷ - ۷ = ۰. حاصل تقسیم: ۲۰ است.

یادتون دارم! در تقسیم، اعداد را از سمت چپ به راست می‌خوانیم.

۶

• تقسیم بر عددی یک رقمی:

مثال: ۷۴۸ ÷ ۲۴۸ را از ۷۴۸ کم کنیم.

این عدد را در جدول ارزش مکانی می‌نویسیم. عدد جدید را با عدد کوچک‌تر از آن می‌گیریم.

هزار	صدها	دهگان	یکان
۷	۴	۸	۸
۷	۴	۸	۸
۷	۴	۸	۸
۷	۴	۸	۸
۷	۴	۸	۸
۷	۴	۸	۸

ابتدا هزارتایی‌ها را از هم کم می‌کنیم. ۷۰۰۰ - ۷۰۰۰ = ۰. حالا صدتایی‌ها را کم می‌کنیم. ۴۰۰ - ۴۰۰ = ۰. دهگان‌ها را کم می‌کنیم. ۸۰ - ۸۰ = ۰. یکان‌ها را کم می‌کنیم. ۸ - ۸ = ۰. حاصل تقسیم: ۳ است.

یادتون دارم! در تقسیم، اعداد را از سمت چپ به راست می‌خوانیم.

۳

• جمع در جدول ارزش مکانی:

مثال: ۳۱۲۲۷ + ۲۶۹۴۳ را از ۳۱۲۲۷ کم کنیم.

این عدد را در جدول ارزش مکانی می‌نویسیم. عدد جدید را با عدد کوچک‌تر از آن می‌گیریم.

هزار	صدها	دهگان	یکان
۳	۱	۲	۲
۳	۱	۲	۲
۳	۱	۲	۲
۳	۱	۲	۲
۳	۱	۲	۲
۳	۱	۲	۲

ابتدا هزارتایی‌ها را از هم کم می‌کنیم. ۳۰۰۰ - ۳۰۰۰ = ۰. حالا صدتایی‌ها را کم می‌کنیم. ۱۰۰ - ۱۰۰ = ۰. دهگان‌ها را کم می‌کنیم. ۲۰ - ۲۰ = ۰. یکان‌ها را کم می‌کنیم. ۲ - ۲ = ۰. حاصل جمع: ۵۸۱۷۰ است.

یادتون دارم! در جمع و تقسیم، اعداد را از سمت چپ به راست می‌خوانیم.

جدول رابطه‌ی طولی موضوعات مرتبط با ارزش مکانی و گسترده‌نویسی در کتاب‌های ریاضی ابتدایی

پایه	صفحه	موضوع
۱	۱۲۹	جمع عددهای مضرب ۱۰ (مانند ۲۰ و ۳۰ و ۵۰ و ۸۰) زمینه‌ی لازم را برای استفاده از ارزش مکانی در جمع عددهای دورقمی ایجاد می‌کند.
	۱۳۵	ده تاده تا شمردن زمینه‌ی لازم را برای استفاده از ارزش مکانی در جمع (که دو عدد زیر هم به‌صورت ستونی نوشته می‌شوند) ایجاد می‌کند.
	۱۳۵	تفریق مضرب‌های ۱۰ (مانند ۱۰-۴۰ و ۲۰-۵۰) زمینه‌ی لازم را برای استفاده از ارزش مکانی در تفریق (که دو عدد زیر هم نوشته می‌شوند) ایجاد می‌کند.
	۱۵۹	جمع و تفریق مضرب‌های ۱۰ (مانند ۳۰+۲۰ و ۱۰-۶۰) و مقایسه‌ی حاصل آن‌ها زمینه‌ی لازم را برای استفاده از ارزش مکانی در جمع و تفریق (که دو عدد زیر هم نوشته می‌شوند) و برای مقایسه‌ی اعداد، ایجاد می‌کند.
	۱۷۱	عدد ۱۰۰ به عنوان ده بسته‌ی ده‌تایی و توسعه‌ی جدول ارزش مکانی معرفی شده است.
۲	۲۰	جمع و تفریق ده‌تایی با استفاده از شکل و نماد برای ایجاد زمینه‌ی لازم در استفاده از ارزش مکانی و گسترده‌نویسی در جمع و تفریق عددهای دورقمی انجام می‌شود.
	۲۲	در تمرین‌های ۱ و ۲، جمع و تفریق مضرب‌های ۱۰، به‌صورت پشت‌سرم یا زیر هم نوشته و یا به‌صورت شفاهی بیان می‌شود و زمینه‌ی لازم را برای استفاده از ارزش مکانی در جمع عددهای دورقمی ایجاد می‌کند.
	۲۸ تا ۳۳	جمع و تفریق دو عدد دورقمی براساس ارزش مکانی صورت می‌گیرد.
	۵۹ تا ۶۱	عددهای سه‌رقمی براساس ارزش مکانی معرفی شده‌اند.
	۶۷-۶۸	فعالیت ۳ ص ۶۷ و کار در کلاس ۱ ص ۶۸ زمینه‌ی لازم را برای جمع و تفریق عددهای سه‌رقمی با استفاده از ارزش مکانی ایجاد می‌کند جمع شدن (کم شدن) دسته‌های مشابه با / از یکدیگر.
	۹۲-۹۴	مقایسه‌ی اعداد با استفاده از ارزش مکانی صورت می‌گیرد.
	۹۵-۹۷	جمع و تفریق دو عدد سه‌رقمی براساس ارزش مکانی صورت می‌گیرد. استفاده از جدول ۱۰ تا ۹۹۰ (ص ۹۶) نیز به این موضوع کمک می‌کند.
	۱۰۰	جمع در جدول ارزش مکانی انجام می‌شود.
	۱۰۳	تفریق در جدول ارزش مکانی انجام می‌شود.
	۲۸	عدد هزار به عنوان ۱۰ تا ۱۰۰ ریالی معرفی می‌شود. همچنین، ارتباط بین ۱۰ و ۱۰۰ بیان می‌شود (۱۰ تا ۱۰۰ ریالی می‌شود ۱۰۰ ریال).
۳	۲۹-۳۰	ارتباط بین ۱ و ۱۰ و ۱۰۰ و ۱۰۰۰ در تصاویر، و صدتا صدتا شمردن زمینه‌ی لازم را برای خواندن و نوشتن عددهای چهاررقمی ایجاد می‌کند.
	۳۱	در جدول ارزش مکانی ارزش هزارگان معرفی می‌شود.
	۳۲-۳۳	جمع و تفریق مضرب‌های ۱۰ و ۱۰۰ و ۱۰۰۰ و گسترده‌نویسی مطرح می‌شود.
	۳۴-۳۶	اعداد چهاررقمی مقایسه می‌شوند.
	۱۰۰	اعداد با استفاده از ارزش مکانی مقایسه می‌شوند.
	۱۰۳-۱۰۵	جمع و تفریق دو عدد چهاررقمی براساس ارزش مکانی صورت می‌گیرد. استفاده از جدول‌ها (ص ۱۰۴) نیز به این موضوع کمک می‌کند. تمرین‌های این قسمت نیز درباره‌ی جمع و تفریق مضرب‌های ۱۰۰ یا مضرب‌های ۱۰۰۰ و به منظور ایجاد زمینه‌ی لازم است.
	۱۰۶	جمع در جدول ارزش مکانی انجام می‌گیرد.
	۱۰۹	تفریق در جدول ارزش مکانی انجام می‌گیرد.
	۴	هزارتا هزارتا شمردن و معرفی ده هزار به‌عنوان ده تا هزار تا انجام می‌گیرد.
	۵-۷	جدول ارزش مکانی توسعه یافته است و ارزش ده‌هزارتایی و صد‌هزارتایی معرفی شده است. همچنین، طبقه‌ی هزار مشخص شده است. ده‌هزارتا ده‌هزارتا شمردن و معرفی صد‌هزار به‌عنوان ده تا ده هزار انجام شده است.
۴	۱۶-۱۹	جدول ارزش مکانی توسعه یافته است و طبقه‌ی میلیون معرفی شده است. صد‌هزار تا صد‌هزار تا شمردن و معرفی میلیون به‌عنوان ده‌تا صد‌هزار انجام شده است. مقایسه‌ی اعداد نیز انجام شده است.
	۱۹	جمع و تفریق عددهای چندرقمی براساس ارزش اعداد انجام شده‌اند.
	۴۸-۴۹	ضرب دو عدد دورقمی براساس گسترده‌نویسی انجام شده است.
	۵۰	دو روش ارائه شده برای ضرب براساس گسترده‌نویسی هستند.
	۵۲-۵۷	حاصل ضرب در ادامه‌ی آنچه در صفحه‌های ۵۰ و ۵۱ آمده، براساس گسترده‌نویسی محاسبه شده است.
	۵۸	فعالیت به منظور آمادگی استفاده از گسترده‌نویسی در تقسیم است.
	۶۲	فعالیت برای ایجاد آمادگی لازم در استفاده از گسترده‌نویسی عمل تقسیم است.
	۶۴	در فعالیت تقسیم عدد دورقمی بر عدد یک‌رقمی، ده‌تایی‌ها جدا تقسیم می‌شوند و یکی‌ها جدا، تا آمادگی لازم برای استفاده از گسترده‌نویسی در عمل تقسیم ایجاد شود.
	۶۶	در فعالیت تقسیم عدد سه‌رقمی بر عدد یک‌رقمی، صدتایی‌ها جدا تقسیم می‌شوند، ده‌تایی‌ها جدا و یکی‌ها جدا، تا آمادگی لازم برای استفاده از گسترده‌نویسی در عمل تقسیم ایجاد شود.
	۶۸	در فعالیت تقسیم بر عدد دورقمی، صدتایی‌ها جدا تقسیم می‌شوند، ده تایی‌ها جدا و یکی‌ها جدا، تا آمادگی لازم برای استفاده از گسترده‌نویسی در عمل تقسیم ایجاد شود.
	۷۰	در فعالیت، تقسیم بر عدد دورقمی، با استفاده از گسترده‌نویسی عمل تقسیم انجام می‌شود.
	۱۰۸	فعالیت ۳ برای ایجاد زمینه‌ی لازم در استفاده از ارزش مکانی در جمع و تفریق عددهای اعشاری است.
	۱۱۲	ارزش مکانی عددهای اعشاری معرفی می‌شود.
	۱۱۴	جمع و تفریق زیرهم بر اساس ارزش مکانی صورت می‌گیرد.

نکته‌ی مهم در این آموزش‌ها این است که بدانیم باید مهارتی در رفتار بچه‌ها ایجاد کنیم. ایجاد می‌شود. صحبت کردن به تنهایی تأثیر زیادی در ایجاد مهارت ندارد.

مهارت خودشناسی را چگونه بیاموزیم؟

اولین مهارتی که پیشنهاد می‌کنیم، مهارت «خودآگاهی» است. این آگاهی می‌تواند از ویژگی‌های ظاهری خود آغاز شود و تا اطلاع از ویژگی‌های رفتاری و شخصیتی فرد گسترش پیدا کند. برای شروع کار می‌توان دانش‌آموزان را به گروه‌های دو سه نفره یا بیشتر (بسته به تعداد دانش‌آموزان کلاس) تقسیم و کار را از سؤالاتی ساده و جذاب آغاز کرد. از دانش‌آموزان بخواهید درباره‌ی ویژگی‌های ظاهری خود در گروه‌هایشان فکر و گفت‌وگو کنند.

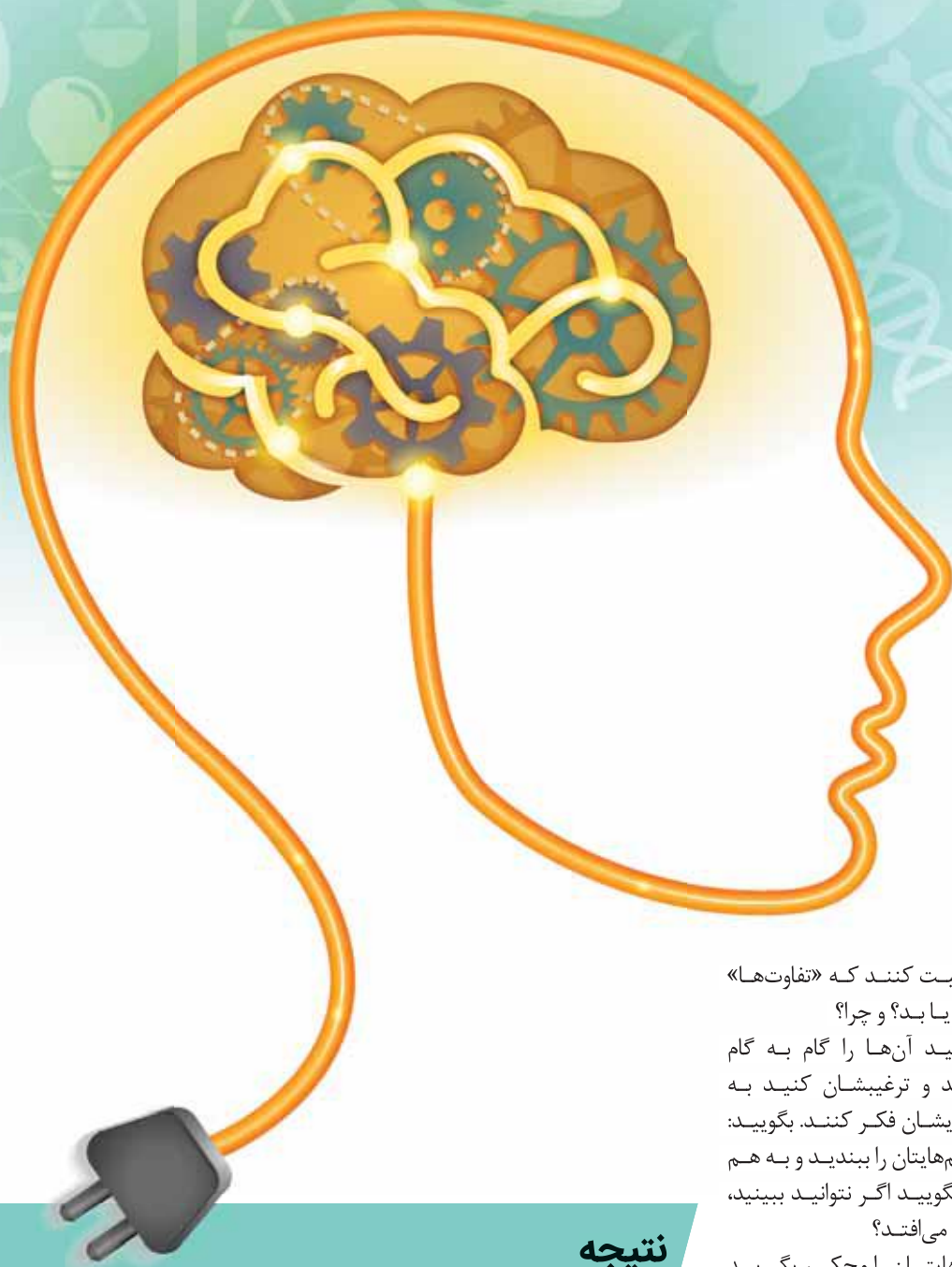
مثلاً از آن‌ها بخواهید در گروه‌هایشان درباره‌ی این سؤالات صحبت کنند: موهایتان چه رنگی است؟ قد شما بلندتر است یا هم‌گروهی‌تان؟ رنگ پوستتان روشن است یا تیره؟ چپ دست هستید یا راست دست؟ رنگ چشم‌هایتان چه فرقی با هم‌گروهی‌تان دارد؟ شما لاغرترید یا دوستانتان؟

از دانش‌آموزان بخواهید همگی فکر و در گروه‌ها صحبت کنند. آن‌ها با این گفت‌وگو به تفاوت‌های خود پی خواهند برد. شاید پیش از این هرگز برای آن‌ها پیش نیامده باشد که چنین به ویژگی‌های ظاهری و تفاوت‌هایشان با دیگران فکر کرده باشند. این فرصت بسیار خوبی است تا برایشان تفهیم کنید تفاوت‌ها طبیعی هستند و قرار نیست همه‌ی ما شبیه به هم باشیم. از آن‌ها بخواهید در گروه‌ها راجع

در شمارهی گذشته، در مورد مهارت‌های زندگی صحبت کردیم و گفتیم: آموزش «مهارت‌های زندگی» در مدرسه یک ضرورت است. دانش‌آموزان با این آموزش‌ها یاد خواهند گرفت در عرصه‌ی زندگی و در مواجهه با پستی‌ها و بلندی‌های آن، شادی‌ها و غم‌ها و بحران‌ها و استرس‌ها مقاوم‌تر و کارآمدتر باشند. در واقع به انسان‌هایی با سازگاری بیشتر با محیط تبدیل شوند.

اما واقعیت این است که هرگز چنین نیست. ما قابل تغییر هستیم و با آموزش می‌توانیم «مهارت‌هایی» کسب کنیم که بخش بزرگی از رفتارهایمان را اصلاح کند. وقتی قرار است «مهارت‌های زندگی» را به دانش‌آموزان آموزش دهیم، ابتدا باید سعی کنیم با آنان رابطه‌ی عاطفی و گرم برقرار کنیم. این آموزش ابتدا باید برای دانش‌آموزان جذاب و دوست‌داشتنی به نظر بیاید و در آن‌ها انگیزه ایجاد کند.

من فکر می‌کنم آموزش مهارت‌های زندگی، علاوه بر دانش‌آموزان، برای آموزگاران هم بسیار مفید است. همه‌ی ما خوب می‌دانیم غالباً با آموزش بنیه‌ی آگاهی و دانش خود را نیز قوی‌تر می‌کنیم. شاید سال‌ها پیش ریشه‌ی رفتارهای ما در «آنچه به ارث برده‌ایم» جست‌وجو می‌شد! گویی ما بسته‌هایی با محتویات مشخص و از پیش تعیین شده به دنیا آمده‌ایم و همین‌طور از این دنیا خواهیم رفت!

نتیجه

همان‌طور که می‌بینید، آموزش شما می‌تواند شبیه بازی باشد و برای دانش‌آموزان دوست‌داشتنی به نظر برسد. می‌توانید راجع به حواس دیگر نیز با دانش‌آموزان گفت‌وگو کنید و از آن‌ها بخواهید در گروه‌هایشان صحبت کنند. خودشناسی و خودآگاهی، علاوه بر ویژگی‌های ظاهری، شامل شناخت هیجانات، نقاط قوت و ضعف، مسئولیت‌ها، اهداف و آرزوها هم می‌شود که در شماره‌ی بعد به تفصیل راجع به آن‌ها صحبت خواهیم کرد.

به این صحبت کنند که «تفاوت‌ها» خوب است یا بد؟ و چرا؟ حالا می‌توانید آن‌ها را گام به گام جلوتر ببرید و ترغیبشان کنید به انواع حس‌هایشان فکر کنند. بگویید: بچه‌ها چشم‌هایتان را ببندید و به هم گروهی‌تان بگویید اگر نتوانید ببینید، چه اتفاقی می‌افتد؟ حالا گوش‌هایتان را محکم بگیرید و فرض کنید هیچ چیز نمی‌توانید بشنوید. چه می‌شود؟ زندگی با گوش‌هایی که نمی‌شنوند و چشم‌هایی که نمی‌بینند، چگونه است؟ در ادامه، از دانش‌آموزان بخواهید چشم‌هایشان را ببندند و دست‌هایشان را روی اشیای اطراف بکشند. بپرسید: بچه‌ها چه چیزی حس می‌کنید؟ زبر است یا نرم؟ می‌توانید حدس بزنید چیست؟

کوچینگ چیست و چه نیست؟

آشنایی با حرفه‌ی کوچینگ

مربیگری کوچینگ، برقراری رابطه‌ای احترام‌آمیز مبتنی بر همیاری و حمایتگری بین یک مربی (کوچ) و مراجعانی است که خواهان بهبود شرایط فردی، اجتماعی و حرفه‌ای خود هستند. مربیگری رشته‌ای از دانش بشری است که در چند دهه‌ی گذشته به‌عنوان حرفه‌ای معتبر و تخصصی، حیطه‌های زندگی مردم را در بسیاری از کشورها فرا گرفته است و از آن در زمینه‌هایی مانند ورزش، تجارت، مدیریت، آموزش و پرورش، توانمندسازی اولیا و نوجوانان و سایر حیطه‌ها استفاده می‌شود.

موردنظر انتقال می‌دهد. این اصطلاح که مورد استفاده‌ی دانشجویان قرار می‌گرفت، در همین قرن وارد دنیای ورزش شد. از آن پس لقب کوچ به فردی اطلاق شد که افراد مستعدی را به منظور پرورش جسمی و انجام عملیات ورزشی خاص آماده می‌کند. اصطلاح کوچ یا مربی هنوز هم در ورزش به کار گرفته می‌شود. در سال‌های بعدی، کوچینگ از ورزش وارد دنیای کسب و کار و تجارت شد و به تدریج سایر حوزه‌های زندگی فردی و اجتماعی از قبیل سلامت، بهداشت روان، مدیریت و غیره را در بر گرفت. امروزه سازمان‌های بی‌شماری از خدمات مربیگری برای دستیابی به اهداف خود در بهبود عملکرد کارکنان، حل اختلافات داخلی سازمان یا افزایش اثربخشی سازمان استفاده می‌کنند.

آموزش مربیگری

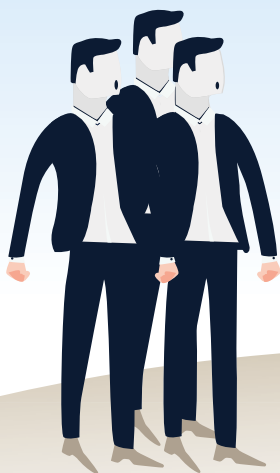
رشته‌ی مربیگری معمولاً در دانشگاه و مؤسسه‌های تخصصی بین‌المللی آموزش داده می‌شود و متقاضیان یادگیری این حرفه کارشناسان حیطه‌های سلامت و بهداشت روان هستند. آموزش کوچینگ شامل کسب دانش نظری (روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، ارتباطات انسانی، روش‌های حل تعارض، مددکاری و...)، یادگیری تکنیک‌ها و مهارت‌های مربیگری و کارآموزی با انجام فعالیت‌های تجربی در آزمایشگاه‌ها به‌منظور آموختن تکنیک‌های لازم برای برخورد با مشکلات مراجعان در زمینه‌های گوناگون است.

و ساختارمند شده است. در قرن ۱۹، دانشجویان دانشگاه آکسفورد انگلستان، برای گذراندن امتحانات دشوار فلسفه و منطق، دانشجوی توانمند و مسن‌تری را به‌عنوان مربی خود برمی‌گزیدند تا آن‌ها را برای پذیرفته شدن در امتحانات آماده کند. این فرد را در اصطلاح عامیانه‌ی آن‌ها «کوچ» می‌نامیدند. کلمه‌ی کوچ در زبان لاتین به معنای کالسکه یا ارابه است و کالسکه‌چی یا Coacher به راننده‌ی اطلاق می‌شود که مسافر را از مکانی به مکان

مربیگری حرفه‌ی جدیدی نیست و از گذشته‌های خیلی دور افراد مسن و کارآزموده در هر جامعه، مهارت‌های لازم برای زندگی و راه و رسم شکار، صید ماهی، نحوه‌ی تأمین مایحتاج زندگی، و قوانین و مقررات زندگی جمعی را به جوانان می‌آموختند. با اینکه این عمل، یعنی هدایت جوانان برای زندگی مسئولانه‌ی شهروندی توسط افراد بزرگ‌سال و باتجربه، همچنان ادامه دارد، با توسعه‌ی جوامع در طول قرن‌های گذشته، این وظیفه پیچیده‌تر، دقیق‌تر

و اولویت‌های زندگی خود را تشخیص دهد و از موانعی که در راه تحقق اهداف وی وجود دارند؛ آگاه شود. در مراحل بعدی، مراجع با یادگیری تکنیک‌های لازم برای مقابله با چالش‌ها و برنامه‌ریزی برای حل مشکلات خود، آماده می‌شود تا با حمایت و همراهی مربی، قدم‌هایی عملی برای دستیابی به اهداف و آرزوهای خود بردارد. وظیفه‌ی کوچ نظارت بر فرایند کوچینگ

انواع مربیگری

همان‌گونه که اشاره شد، خدمات مربیگری حیطه‌های گوناگون زندگی افراد، سازمان‌ها و گروه‌های اجتماعی را دربرمی‌گیرد. مربیگری زندگی، اولیا، نوجوانان، مهاجران و آموزش‌پرورش از خدمات مفیدی در این زمینه‌اند که در این بخش به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود.

۱. مربیگری زندگی

در این فرایند مشارکت‌آمیز و محرمانه، به مراجع کمک می‌شود اهداف اصلی

ویژگی‌ها و مهارت‌های لازم

علاوه‌بر برخورداری از دانش مربیگری و تسلط بر فنون و تکنیک‌های مرتبط با این رشته، داشتن نگرش مثبت به انسان‌ها و تمایل خدمت به آنان، از مهم‌ترین الزامات برای پرداختن به این حرفه محسوب می‌شود. صداقت، تواضع، پاسخگویی و توانایی ایجاد انگیزه‌ی مراجع برای بهبود شرایط زندگی خود، از دیگر خصوصیات مورد انتظار برای این حرفه است. لازمه‌ی مربیگری توانایی برقراری پیوند یا ارتباط واقعی با مراجع از طریق گوش دادن به او، درک و شناخت او، تشخیص و بیان ناگفته‌ها و حمایت از وی برای حرکت به پیش است.

۴. مربیگری معلمان

مربیگری معلمان رویکرد جدیدی است که در بسیاری از کشورهای اروپایی، به‌منظور کمک به رشد حرفه‌ای معلمان، نگهداشت آنان در سیستم و ایجاد آمادگی بیشتر برای پاسخ‌گویی به انتظارات جامعه‌ی امروز از مدرسه به‌کار گرفته می‌شود. توسعه‌ی سریع علم و تکنولوژی در دهه‌های اخیر و اثرات عمیق و پایدار این تحولات بر محیط زندگی و یادگیری دانش‌آموزان، دانش و مهارت‌های جدیدی را از معلم‌ها، سوای نقش‌های سنتی آنان، می‌طلبد. کمک به رشد عاطفی و اجتماعی دانش‌آموزان، ایجاد انگیزه‌ی یادگیری، احساس تعلق به مدرسه و تقویت مهارت برای هم‌زیستی مسالمت‌آمیز با دیگران، تنها بخشی از انتظارات اولیا و دانش‌آموزان از مدرسه است. مربیگری معلمان می‌تواند یکی از روش‌های مؤثر پاسخ‌گویی به نیازهای مدرسه‌های امروز در زمینه‌های مورد اشاره باشد. این مربیگری معمولاً در دو سطح انجام می‌گیرد:

۱. مربیگری معلمان تازه‌کار

برای افرادی توصیه می‌شود که با سابقه‌ی خدمت کمتر از پنج سال، هنوز در جست‌وجوی تثبیت موقعیت شغلی خود به‌عنوان معلم هستند و موفق نشده‌اند بر تردیدها و چالش‌های مرتبط با حرفه‌ی معلمی کنار آیند. معلمان تازه‌کار در این فرایند یاد می‌گیرند از وضعیت تمرکز بر خود و دغدغه‌های شخصی، به

مراحل مربیگری

۱. کمک به مراجع در تشخیص اهداف و اولویت‌های زندگی خود
۲. تهیه‌ی چشم‌انداز برای زندگی فردی، اجتماعی یا حرفه‌ای مراجع با مشارکت وی
۳. کمک به مراجع در تهیه‌ی برنامه‌ای برای حرکت به جلو
۴. مشخص کردن موانع مراجع در تحقق اهداف اصلی خود
۵. ایجاد انگیزه برای برداشتن قدم‌های عملی در جهت تحقق اهداف
۶. کمک به اخذ نتایج ملموس و قابل اندازه‌گیری
۷. تأیید و قدردانی موفقیت‌های کوچک مراجع
۸. برنامه‌ریزی و حرکت به سوی اهداف بعدی

۳. مربیگری مدیران

مدیران مدرسه‌ها از مؤثرترین عوامل برای ایجاد محیطی سالم، پویا و پرانگیزه برای یادگیری‌اند. در این حیطه از مربیگری، به مدیران یا معاونان کمک می‌شود با تشخیص و ارزشیابی نقاط ضعف و کمبودهای مدرسه از نظر آموزشی، پرورشی و اداری، به فنون و مهارت‌هایی مجهز شوند تا با نظارت بر کار معلم‌ها و هماهنگ کردن نیروهای مدرسه در حول اهداف و رسالت اصلی آموزش و پرورش، محیطی مستعد برای یادگیری دانش‌آموزان و رشد حرفه‌ای همه‌ی کسانی که در مدرسه کار می‌کنند، به‌وجود آورند.

و کسب اطمینان از به‌دست آوردن نتایج قابل اندازه‌گیری و پایدار است. گفتنی است که در طول این فرایند، مراجع مهم‌ترین عامل برای یافتن پاسخ مناسب برای حل مسائل خویش است.

۲. مربیگری اولیا

مربیگری اولیا شامل همراهی خانواده‌ها برای تشخیص و حل مسائلی است که با فرزندان یا سایر اعضای خانواده تجربه می‌کنند. در این زمینه، اولیا ضمن آگاه شدن از نقاط ضعف و قوت خود، با مهارت‌ها و روش‌های تربیتی سازنده آشنا می‌شوند.

شرایط احراز مقام مربی

از شرایط عمده‌ی احراز این حرفه، علاوه بر گذراندن دوره‌های تخصصی مربیگری، داشتن سوابق درخشان آموزشی و پرورشی، توان رهبری و اشتیاق کمک به دیگران است.

آثار مربیگری بر مدرسه

چنانچه این فرایند باتوجه به اصول و شرایط ضروری برای تحقق آن و با تأکید بر تخصص و صلاحیت داوطلبان مربیگری انجام پذیرد، به ایجاد جو مثبت و فرهنگ جدید در مدرسه کمک خواهد کرد؛ فرهنگی که تسهیل‌کننده‌ی مشارکت، کارآفرینی و رشد خلاقیت همه‌ی کسانی خواهد بود که در مدرسه کار و تحصیل می‌کنند.

برخی تفاوت‌های مربیگری با سایر حیطه‌های بهداشت روانی

با اینکه مربیگری با بعضی دیگر از حیطه‌های سلامت روانی از قبیل مشاوره، روانکاو، روان‌درمانگری، راهنمایی یا آموزش ریشه‌های مشترکی دارد، با همه‌ی آن‌ها متفاوت است. برخی از شباهت‌ها و تفاوت‌های رشته‌های فوق با مربیگری را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد:

شباهت‌ها

- نگاه مثبت به حمایت‌کننده و نگاه خالی از قضاوت به مراجع
- تلاش برای کشف و تشخیص نیازهای مراجع
- ایجاد تعهد در مراجع برای رشد شخصی خود
- ارزیابی نتایج کار

تفاوت‌ها

- مربیگری با مسائل ملموس و عینی‌تر مراجع مرتبط است و مسائل عمیق و زیربنایی گذشته را کمتر بررسی می‌کند.
- در جریان مربیگری، مراجع متعهد می‌شود مجموعه وظایفی را برای بهبود شرایط زندگی خود انجام دهد.
- دستیابی به نتایج ملموس در مدت‌زمان کوتاه‌تر مورد انتظار مراجع است.
- در جریان مربیگری، مراجع از مسائل خود آگاه است، اما از آنجایی که به تنهایی از عهده‌ی حل مشکلات بر نمی‌آید، نیازمند حمایت مربی و کسب توانمندی‌های لازم برای مقابله با آن‌هاست. بدیهی است، در صورت وجود مسائل عمیق و زیربنایی در رابطه با شخصیت مراجع، همراهی و مداخله‌ی متخصص روان‌شناس برای کمک به مراجع ضروری است.

محتوای آموزشی توجه کنند و در نهایت بر موفقیت دانش‌آموزان و تأمین نیازهای خاص هر یک از آنان متمرکز شوند.

در این مسیر، معمولاً مدیران یا مربیان داوطلب و باتجربه معلمان را همراهی می‌کنند تا با شناخت واقعیت حرفه‌ای خود و انتظارات و ارزش‌های این حرفه، برای دستیابی به اهداف موردنظر هدایت شوند.

گفتنی است، موفقیت این رویکرد در گرو حمایت مدیر و کارکنان مدرسه از معلمان تازه‌کار، یا اهمیت دادن به کار آن‌ها و کمک به ادغام بهتر آنان در فعالیت‌های مدرسه و در همکاری با سایر معلمان است.

نکته‌ی حائز اهمیت دیگر کاهش ساعت موظف مربی و معلم تازه‌کار برای پرداختن به فعالیت‌های متنوع مربیگری است.

۲. رشد حرفه‌ای معلم‌ها

هدف از مربیگری سایر معلمان مدرسه، توانمندسازی آنان با تعیین و مشخص کردن محورهای جدید کار در کلاس، آشنایی با فعالیت‌های مشارکتی در سطح گروه، شناخت محیط و امکانات آن، و یادگیری تکنیک‌های نوین برای اثرگذاری بر محیط آموزشی و اجتماعی مدرسه است.

در این فرایند به معلمان کمک می‌شود از طریق بازگشت به تدریس با نگاهی انتقادی، نقاط ضعف، قوت و موانع کار خود را تشخیص دهند و به حل مشکلات کاری خود بپردازند.

فعالیت

دورریزهای مواد غذایی (برنج)

زمان اجرا: دی ماه ۱۳۹۶
زمان لازم: سه جلسه‌ی ۳۰ دقیقه‌ای،
به صورت گروهی در کلاس.

(یک هفته قبل از اجرای گروهی در کلاس، اطلاعات در خانه جمع‌آوری شد)
روش اجرا: ثبت گزارش فردی - گروهی
پایه‌ی تحصیلی مرتبط: ششم
ابزار لازم: کاغذ، قلم، ترازوی دیجیتالی

و برنج

درس‌های مرتبط با فعالیت
دورریزهای غذایی: ریاضیات، مطالعات
اجتماعی، مهارت‌های زندگی و علوم تجربی

شرح مراحل اجرای فعالیت

قرار شد بچه‌ها در مدت یک هفته، تعداد برنج‌هایی را که ته بشقاب خود و خانواده‌شان می‌ماند بشمارند و به کلاس گزارش دهند. گزارش بچه‌ها جمع‌آوری شد. شروع به نوشتن اعداد روی تخته‌ی کلاس کردیم. در آخر، تمام اعداد را با هم جمع و یک عدد را به عنوان عدد نهایی ثبت کردیم. برای اینکه به یک آمار دقیق‌تر دست پیدا کنیم، تعداد افراد مورد آزمایش را هم نوشتیم.

در یک کلاس، تعداد افراد مورد آزمایش ۵۶ بود و تعداد دانه‌های دورریخته شده در وعده‌های غذایی این افراد ۲۰۷۶ دانه. در جلسه‌ی بعد، مقداری برنج پخته را به کلاس بردیم تا ۲۰۷۶ برنج را از آن جدا کنیم. در ابتدا بچه‌ها تصور می‌کردند در جایی از کار اشتباه کرده‌اند، چون ۲۰۷۶ عدد بزرگی بود و امکان نداشت دور ریخته شود و به چشم نیاید. ولی وقتی این تعداد دانه‌ی برنج شمرده و جدا شد، برخلاف تصورشان، حجم کمی داشت. پس این عدد واقعیت داشت، چون بارها شاهد دور ریختن این

برنج‌هایی که نمی‌خوریم

بسیاری از درس‌های دوره‌ی ابتدایی با روش‌های تلفیقی یا تدریس یکپارچه جذابیتی بی‌نظیر می‌یابند. با این روش‌ها، کودکان از یادگیرندگان عادی به یادگیرندگان فعال تبدیل می‌شوند. به‌طور غیرمستقیم به مشاهده و کاوش و استنتاج می‌پردازند، روش‌های آن را می‌آموزند و هر کدام، به فراخور گرایش ذاتی و هوشی خود، به روش‌های خلاقانه در کاوش و کشف و مشاهده می‌رسند.

۱. آموزش تلفیقی (یکپارچگی

درس‌ها) چیست؟

«برنامه‌ی تلفیقی» نوعی آموزش سازمان‌بندی شده است که با استفاده از خطوط موضوعی متنوع و متفاوت تحقق می‌یابد و از طریق تلفیق موضوع‌های درسی گوناگون، روی زمینه‌های وسیع‌تر مطالعه و سرمایه‌گذاری می‌کند. این تعریف، یادگیری و یاددهی را به صورت جامع دیده است که منعکس‌کننده‌ی دنیای واقعی معلم و شاگرد است (شومیکر، ۱۹۸۹).

۲. فایده‌های روش تدریس یکپارچه

- ایجاد ارتباط بین رشته‌های گوناگون آموزش و زندگی واقعی
- ملموس کردن موضوع با تجربه.
- سازمان‌دهی محتوای آموزشی و خرد کردن آن به الگویی معنادار.
- کسب و تمرین مهارت‌هایی مثل بازنگری دانسته‌ها، پرسشگری، الگوسازی، تفکر نقادانه، مهارت‌های ادبی و محاسبات در زندگی واقعی

۳. معیارهای انتخاب موضوع در

آموزش یکپارچه

- علاقه‌مندی و نیازهای کودکان
- امکان فراهم آوردن موقعیت برای تجربه، با توجه به امکانات محلی
- تقویت حس پرسشگری کودک و کمک به استفاده از دانسته‌های او

در این فعالیت، درس‌هایی مثل ریاضی، مطالعات اجتماعی، علوم، شایستگی‌های عمومی و حتی دین و اخلاق به صورت ترکیبی در حوزه‌ی یادگیری دانش‌آموز درونی می‌شوند. نقش معلم در این فعالیت طرح مسئله و راهنمایی است و یادگیری توسط خود دانش‌آموز انجام می‌شود. معلم در آموزش یکپارچه نقش تسهیلگر و شریک در انجام مراحل برنامه‌ریزی و یادگیری کودکان را دارد و نیروی محدودکننده، بازدارنده و جهت‌دهنده است. در واقع، به عنوان عضوی فعال و کنشگر در فرایند آموزش حضور دارد. در این مطلب، یک فعالیت آموزشی را که با هدف تلفیق چند درس و مهارت در کلاس انجام شده است معرفی می‌کنیم. اما پیش از طرح گزارش فعالیت، چند نکته را برای یادآوری بخوانیم:

مقدار برنج دورریخته شده‌ی جمعیت ۸۰/۰۰۰/۰۰۰ نفری را به‌دست آوردیم. در همین حین، سؤالی در ذهن یکی از بچه‌ها به‌وجود آمد: با این مقدار برنج چند نفر را می‌توانستیم سیر کنیم؟ برای یافتن پاسخ این سؤال، در یکی از سایت‌های آشپزی جست‌وجو کردیم و متوجه شدیم، هر ۱ کیلوگرم برنج تقریباً برای ۸ نفر کافی است. دوباره یک تناسب ساده گرفتیم و باز هم به فکر رفتیم! اگر این مقدار برنج، به جای اینکه به سطل زباله ریخته شود، به دست افراد نیازمند می‌رسید، دنیا چقدر جای بهتری بود!

کودکان باید نحوه‌ی زندگی در جامعه و تعامل با یکدیگر را آموزش ببینند. برای تحقق شدن این هدف، نیاز است تمام دانش‌آموزان در کنار یکدیگر، از حق طبیعی خود، یعنی آموزش و یادگیری، به‌صورت برابر بهره‌مند شوند. آموزش تلفیقی یکی از روش‌های تحقق این مهم برای دانش‌آموزان عادی و با نیازهای ویژه است.

تعداد برنج بودند: این تعداد دانه‌ی برنج برای ۵۶ نفر بود. ما فرض کردیم اگر همه‌ی مردم ایران همین اندازه دورریز داشته باشند، این عدد برای جمعیتی که توانایی خوردن برنج در هر وعده‌ی غذایی را دارند، چقدر است؟ با یک تناسب ساده، برای یک جمعیت حدود ۸۰/۰۰۰/۰۰۰ نفری با عددی بزرگ روبه‌رو شدیم؛ عددی که همه‌ی ما را شگفت‌زده کرد و شگفت‌زده‌تر شدیم وقتی به یاد آوردیم این مقدار فقط مال یک هفته است! پس از آن، جرم دانه‌های برنج را اندازه گرفتیم (با کمک ترازو). دوباره با یک تناسب ساده، جرم

درس	موضوع	اهداف کلی کتاب
ریاضی	<ul style="list-style-type: none"> عملیات روی اعداد اندازه‌گیری تناسب 	<ul style="list-style-type: none"> درک مفهوم جمع، ضرب، تقسیم و کسب مهارت‌های لازم در انجام آن‌ها. تبدیل واحدهای اندازه‌گیری گرم به کیلوگرم و تن و برعکس درک مفهوم عملیات تناسب روی اعداد
مطالعات اجتماعی	<ul style="list-style-type: none"> آشنایی با کار گروهی مشارکت و تعامل با یکدیگر مسئولیت‌پذیری 	<ul style="list-style-type: none"> رعایت نکات لازم در برقراری ارتباط با دیگران، رعایت حق نوبت در پاسخ‌دهی، مشارکت لازم، توانایی ارائه‌ی نکات مهم و خلاقانه در بحث‌های کلاسی، توانایی تعمیم آموخته‌ها و بهره‌گیری از آن‌ها در مسائل زندگی
علوم	<ul style="list-style-type: none"> جرم آشنایی با چهار گروه اصلی مواد غذایی و فایده‌های آن‌ها آشنایی با بیماری‌های مربوط به نخوردن غذاهای مناسب 	<ul style="list-style-type: none"> آشنایی با مفهوم جرم و کارکردن با ترازو آشنایی با چهار گروه ماده‌ی غذای (کربوهیدرات، چربی، میوه و سبزی، و پروتئین) پی بردن به بیماری‌هایی که ممکن است با نخوردن مواد غذایی مفید فرد را درگیر کنند. درک ارتباط مستقیم بین میزان یادگیری با خوردن غذاهای مفید
شایستگی‌های عمومی	مسئولیت‌پذیری، مشارکت در کار گروهی، توجه به ارزش‌های ملی	

دو کلام حرف حساب!

آقای بیگی کیست؟ مدیر که نیست، ناظم هم نیست. چرا این همه مشکل‌گشاست؟ چه می‌کند که یک روز نبود او، این همه محسوس است؟ چگونه است که با بچه‌ها صمیمی نمی‌شود، اما حلال مشکلاتشان است؟ در هر مدرسه چند آقای بیگی هست؟ آیا هر مدرسه حداقل یک آقای بیگی دارد؟ آیا می‌توان تعداد بیگی‌های مدرسه‌ها را بیشتر کرد؟ آیا آموزگار هم می‌تواند چنین عمل کند؟

لذت کاوشگری و درس مطالعات اجتماعی آموزش مطالعات اجتماعی در ماه آبان

تابستان گذشته، با حضور آموزگاران پایه‌های سوم تا ششم درس مطالعات اجتماعی، کارگاهی برگزار شد که هدف آن تسهیل جریان یاددهی - یادگیری موضوعات این درس و بهبود پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بود. در کارگاه بر این موضوع تأکید شد که دانش‌آموزان با انتخاب هر رشته‌ی تحصیلی و اشتغال به هر شغل، به کسب احساس رضایت و خشنودی از خویشتن و شناخت و درک و تمرین رفتارهای اجتماعی مناسب (به منظور حضور مفید و مؤثر در جامعه) نیاز دارند. از آنجا که بهترین زمان برای شکل‌گیری مبانی ذهنی لازم و گرایش به عادت‌های رفتاری مناسب در این زمینه دوره‌ی پیش‌دبستان و دبستان است، ضروری است آموزش درس مطالعات اجتماعی در این دوره با توجه و دقت بیشتری صورت گیرد. با تأکید بر اینکه مطالب کتاب‌های مطالعات اجتماعی تلفیقی از حوزه‌های گوناگون است و طبقه‌بندی مطالب صرفاً برای درک دقیق‌تر جزئیات صورت می‌گیرد، نمودار کلی مفاهیم آموزشی درس مطالعات اجتماعی در دوره‌ی ابتدایی تدوین شد. تاریخ جلسه‌ی بعدی نیز هفته‌ی آخر مهر تعیین شد.

جلسه‌ی دوم معلمان درس مطالعات اجتماعی پایه‌های سوم تا ششم
هفته‌ی آخر ماه مهر

دستور جلسه

- الف) ارائه‌ی بازخورد درباره‌ی فعالیت‌های ماه مهر
- ب) بحث و تبادل نظر در مورد بخش مهارت‌ها از کتاب راهنمای معلم
- پ) تهیه‌ی برنامه‌ی درسی ماه آبان
- ت) تهیه‌ی جدول طولی زمان، تغییر و تداوم

جلسات والدین، پایان مهر

توافق شد، از اهمیت این درس و ریز مطالب آموزشی آن و روش تدریس برای والدین صحبت شود. زیرا جلب کمک والدین کمک زیادی به درونی شدن مطالب و کسب مهارت‌ها در دانش‌آموزان می‌کند. همچنین، به والدین دانش‌آموزانی که در ارتباط‌گیری، کار گروهی و مشارکت در آموزش به کمک نیاز دارند، راهکارهای لازم ارائه شود.

پایه‌ی چهارم

مباحث کل کتاب (جایی که زندگی می‌کنیم، از محله تا کشورمان) و روابطی که با هم داریم (طبیعت کشورمان و گذشته‌ی مردمی که در این کشور زندگی کرده‌اند)، توضیح داده شد. در شروع هر جلسه به موضوع جلسه‌ی قبلی اشاره شد. فعالیت‌های کلاسی، تا جایی که ممکن بود، در گروه‌های دو و سه نفری انتخابی خود دانش‌آموزان انجام شد. در پایان هر درس، سه نمونه کاربرگ (بسیار خوب، خوب و متوسط) روی تخته‌ی کلاس

ارائه‌ی بازخورد درباره‌ی آموزش ماه مهر

پایه‌ی سوم

در جلسه‌ی دوم، قبل از گفت‌وگو درباره‌ی موضوع درسی، مواردی که قرار بود تا پایان سال در این کتاب آموزش داده شوند (ما کی هستیم؟ در حال حاضر چه ویژگی‌هایی داریم؟ در گذشته چه ویژگی‌هایی داشتیم و در آینده احتمالاً چه ویژگی‌هایی خواهیم داشت؟ خانواده‌ی ما، مدرسه‌ی ما و محله‌ی ما چه ویژگی‌هایی دارند و روابط ما با دیگران چگونه است؟)، برای دانش‌آموزان توضیح داده شدند.

انجام فعالیت‌های کلاسی به‌طور انفرادی آغاز و در جلسات بعدی به شکل گروه‌های دو نفری انتخابی خود دانش‌آموزان انجام شد. علاوه بر شناسنامه، پاسپورت، کارت ملی، گواهی‌نامه‌ی رانندگی، کارت ماشین و گواهی‌نامه‌ی پایان خدمت هم، همراه با توضیح، به دانش‌آموزان نشان داده شدند.

طبقه‌بندی اطلاعات، خواندن نمودار و عکس، تجزیه و تحلیل و نتیجه‌گیری.

سررسید کلاس

علاوه بر فعالیت‌های کتاب در رابطه با تقویت مهارت کاوش و بررسی، طرح خبرنامه‌ی مدرسه هم اجرا شد. یک سررسید بزرگ تهیه و درباره‌ی کاربرد آن توضیح داده شد. به دانش‌آموزان فرصت داده شد که آن را از نزدیک ببینند و درباره‌ی آن با هم حرف بزنند. در آخرین جلسه‌ی هر هفته، از دانش‌آموزان خواسته شد اتفاقات مهمی را که در مدرسه رخ داده است (مراسم، مسابقه‌ها، تشویق‌ها)، مثل یک خبرنگار گزارش دهند. توضیح داده شد که خبرها باید دقیق و مستند باشند. هر اتفاق، در روزی که رخ داده شده ثبت شد و دوباره به دانش‌آموزان نشان داده شد.

۲. مشارکت

در این فرایند، دانش‌آموزان از طریق همراهی و کار گروهی، موفق به انجام فعالیت‌های یادگیری می‌شوند و انواع

۱. کاوش و بررسی

در این حوزه، مهارت‌های زیر پرورش می‌یابند: تفکر، طرح سؤالات روشن و واضح درباره‌ی موضوعات محیطی و اجتماعی، شناسایی موضوع، شناسایی منابع اطلاعات، پرس‌وجو، ثبت اطلاعات از منابع اولیه و ثانویه، بررسی و تجزیه و تحلیل مدارک و شواهد، مقایسه و

بحث و تبادل نظر در مورد بخش مهارت‌ها از کتاب راهنمای معلم

در برنامه‌ی درسی مطالعات اجتماعی، فرایند کاوشگری محیطی و اجتماعی، و پرورش مهارت‌ها در قالب پنج حوزه صورت می‌گیرد که عبارت‌اند از:

موارد درسی (خودمان و دوستانمان و روابط ما با آن‌ها، کشورمان و منابع آن، بخشی از تاریخ مردمانی که در این کشور زندگی کرده‌اند) گفته شدند. با این توضیح که بعضی اتفاقات برای مردم یک کشور یا کل جهان مهم است و باعث می‌شود هر سال در همان روز آن را به یاد بیاورند؛ مثل تولد شما که برای خانواده و دوستانتان مهم است. آخر هر هفته که خبرها شنیده و در سررسید ثبت می‌شدند، مناسبت‌ها و روزهای هفته هم با توضیح کوتاهی برای دانش‌آموزان گفته می‌شدند.

انجام شد. گفت‌وگوهای کلاسی به تدریج منظم‌تر شدند. طرح خبرنامه و شورای کلاسی، با اطلاعاتی که از همکار پایه‌ی ششم گرفتیم، اجرا شد. به دانش‌آموزان گفته شد این کاری است که دانش‌آموزان کلاس ششم انجام می‌دهند و ما هم امتحان می‌کنیم تا ببینیم می‌توانیم آن را اجرا کنیم یا نه. همکاری دانش‌آموزان خوب بود.

پایه‌ی ششم

در جلسه‌ی توضیح محتوای کتاب،

نصب شد تا امکان مقایسه و قضاوت برای دانش‌آموزان فراهم و انگیزه‌ی لازم برای انجام بهتر کاربرگ‌ها ایجاد شود. بازدید از محله به عهده‌ی والدین گذاشته شد و برنامه‌ی بازدید از شهرداری ناحیه با همکاری دو تن از اولیا هماهنگ و انجام شد.

پایه‌ی پنجم

بیان مطالب کتاب (شناخت بیشتر خودمان، کشورمان، همسایه‌های ایران، کره‌ی زمین و تاریخ مردمانی که در گذشته در این کشور زندگی کرده‌اند)

کاوش و بررسی

سر رسید کلاس

موقعیت‌های غیرمنتظره، طراحی و تولید محصولات یا راهبردهای جدید، ابداع روش‌های جدید، پیشنهاد دادن، تجسم و پیش‌بینی کردن تقویت می‌شوند.

نمایش فی‌البداهه

اجرای نمایش‌های فی‌البداهه که موضوع آن‌ها با توجه به موضوع درسی به دانش‌آموزان ارائه می‌شود، توانایی آن‌ها را برای استفاده از این مهارت ارتقا می‌بخشد.

انتقال و بیان ایده‌ها و اطلاعات به شکل‌های گفتاری، شنیداری و سایر موارد. خواندن، گوش کردن، نگاه کردن، بیان کردن مؤثر، بیان نظرهای مخالف و برقراری ارتباط با دیگران در این حوزه قرار می‌گیرند.

گفت‌وگو پیش از تدریس

علاوه بر فعالیت‌های کتاب در رابطه با تقویت مهارت برقراری ارتباط، طرح گفت‌وگو پیش از تدریس با بحث درباره‌ی سؤالات از پیش طراحی شده‌ی معلم انجام شد. گفت‌وگوی کلاسی در جلسات اول ممکن است شلوغ و بی‌نظم باشد. در صورتی که با دانش‌آموزان تمرین شود که موقع اظهار نظر فریاد نزنند، از سر جای خود بلند نشوند، هیجان خود را کنترل کنند و حرف دیگران را قطع نکنند... و معلم هم تمرین کند که آرامش خود را حفظ کند، گفت‌وگو نظم لازم را پیدا می‌کند.

خواندن صحیح متن به‌طور تأثیرگذار

علاوه بر فعالیت‌های کتاب در رابطه با تقویت مهارت برقراری ارتباط، طرح خواندن صحیح متن به‌طور تأثیرگذار هم انجام شد.

بعد از خواندن معلم، دانش‌آموزان داوطلب متن را می‌خوانند و از دیگر دانش‌آموزان درباره‌ی میزان تأثیرگذاری نحوه‌ی خواندن آن‌ها در ایجاد انگیزه برای گوش دادن آن‌ها نظرخواهی می‌شود.

۴. خلاقیت

در این حوزه، مهارت‌های کاربرد دانش و اطلاعات و مهارت‌ها در الگوها و موقعیت‌های جدید، توسعه و بسط آموخته‌ها، پاسخ‌گویی به مسائل و

راهبردهای کار گروهی را به‌کار می‌برند. احساس تعلق به گروه، شکل بخشیدن به دیدگاه‌ها، مدیریت خود در کار گروهی، تصمیم‌گیری جمعی، صبوری و بردباری در این بخش جای می‌گیرند.

شورای کلاسی

علاوه بر فعالیت‌های کتاب در رابطه با تقویت مهارت مشارکت، طرح شورای کلاسی هم اجرا شد. برای تشکیل شورای کلاسی، هر ماه چهار نفر با رأی مخفی و بدون ذکر نام انتخاب می‌شوند و آرای آن‌ها روی تخته ثبت و شمارش می‌شود.

این چهار نفر هر کدام مسئولیتی دارد که در طول چهار هفته بین آن‌ها می‌چرخد. یک نفر مسئول تدارکات و مرتب نگه داشتن کلاس، یک نفر مسئول کمک به دانش‌آموزانی که مشکل درسی دارند، یک نفر مسئول رسیدگی به مشکلات رفتاری و ارتباطی دانش‌آموزان و یک نفر سخنگوی گروه که روند کار را به معلم گزارش می‌دهد و راهنمایی‌های معلم را به مسئولان می‌رساند.

هیچ‌کس نمی‌تواند دو بار انتخاب شود، مگر اینکه همه‌ی دانش‌آموزان قبلاً انتخاب شده باشند. در ماه‌های بعد، دانش‌آموزان در پایان ماه نظرات خود را درباره‌ی موارد مثبت و منفی عملکرد شورا اعلام می‌کنند. به این ترتیب، توان نقد کردن و نقدپذیری دانش‌آموزان هم تقویت می‌شود. بدیهی است که دانش‌آموزان در انجام این فعالیت به مشکلات زیادی برمی‌خورند. پیش آمدن مشکلات و حل آن‌ها با کمک معلم، به کسب مهارت منجر می‌شود.

۳. برقراری ارتباط

برقراری ارتباط عبارت است از مهارت

کاوشگری محیطی و اجتماعی و پرورش مهارت‌ها

حوزه‌های
مهارتی

واکنش شخصی
و اظهار نظر

خلاقیت

برقراری ارتباط

مشارکت

گفت‌وگو
بعد از
تدریس

گفت‌وگو
پیش از
تدریس

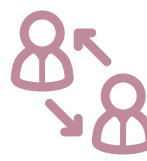
کاردستی

نمایش
فی‌البداهه

گفت‌وگو
پیش از کلاس

شورای کلاسی

فعالیت‌های کلاس درس

بازشناسی و بررسی موضوعات بر مبنای استنباط خویش از خود اراده نشان می‌دهند. مهارت‌های نگریستن، بازشناسی و نقد و بررسی موضوع بر مبنای تلقی خویش، نگریستن به موضوع با استنباط و باورهای خود، بیان احساس خویش، و ترجیح دادن در این حوزه قرار می‌گیرند.

آموزش شفاهی یا گفت‌وگو بعد از تدریس

با توجه به اطلاعاتی که دانش‌آموزان از آموزش کلاسی و فکر کردن و تحقیق درباره‌ی موضوع به دست آورده‌اند، و برای ارتقای این مهارت، آزمون اجرا شد.

گفت‌وگو پیش از تدریس علاوه بر فعالیت‌های کتاب در رابطه با تقویت مهارت برقراری ارتباط، طرح

گفت‌وگو پیش از تدریس

کارهای دستی و بازسازی اعم از نقاشی، کار با سفال و ماکت‌سازی، با توجه به موضوع درسی، به ذهنیت دانش‌آموزان تجسم می‌بخشد. همچنین، آن‌ها با مشاهده‌ی کارهای دیگر دانش‌آموزان انگیزه‌ی بیشتری برای انجام کارهای جدیدتر پیدا می‌کنند.

کارهای دستی

انجام فعالیت‌های بازسازی اعم از نقاشی، کار با سفال و ماکت‌سازی، با توجه به موضوع درسی، به ذهنیت دانش‌آموزان تجسم می‌بخشد. همچنین، آن‌ها با مشاهده‌ی کارهای دیگر دانش‌آموزان انگیزه‌ی بیشتری برای انجام کارهای جدیدتر پیدا می‌کنند.

۵. واکنش شخصی و اظهار نظر

در این قلمرو، دانش‌آموزان برای

تهیه برنامه‌ی درسی آبان‌ماه

پایه سوم

برنامه‌ی آبان، پایه‌ی سوم (فصل ۲: خانواده)

راهبرد یا حوزه‌های موضوعی	مفاهیم کلیدی	موارد
نظام اجتماعی	مسئولیت‌ها و تکالیف نقش‌ها، گروه‌ها و مؤسسه‌های اجتماعی	نیکی به والدین و بزرگ‌ترها اهمیت و کارکردهای خانواده
زمان تداوم و تغییر	مدارک و شواهد تغییر و تحول	تغییر در خانواده (ابعاد خانواده، تشکیل خانوادگی جدید، گسترش خانواده و ...)
فرهنگ و هویت	تعلق و هویت میراث فرهنگی	تعلق به خانه و خانواده آموزه‌های دینی مربوط به رفتار در خانواده
ارزش و اخلاق	مسئولیت‌پذیری	احترام، مهربانی و قدردانی از بزرگ‌ترهای خانواده
فضا و مکان	-	
منابع و فعالیت‌های اقتصادی	-	

برنامه‌ی آبان، پایه‌ی سوم (فصل ۳: همکاری در خانواده)

راهبرد یا حوزه‌های موضوعی	مفاهیم کلیدی	موارد
نظام اجتماعی	مسئولیت‌ها و تکالیف حقوق و تکالیف نقش‌ها، گروه‌ها و مؤسسه‌های اجتماعی	همکاری در امور خانه، رعایت نظم و مقررات مقررات خانه، لزوم و اهمیت تقسیم وظایف در خانه، نقش‌ها
زمان تداوم و تغییر	-	-
فرهنگ و هویت	تعلق و هویت	تعلق به خانه و خانواده
ارزش و اخلاق	مسئولیت‌پذیری	علاقه‌مندی به همکاری در امور خانه و کمک کردن به اعضای خانواده تمایل به رعایت نظم و مقررات خانواده حسن قدردانی از زحمات اعضای خانواده
فضا و مکان	-	
منابع و فعالیت‌های اقتصادی	-	

برنامه‌ی درسی آبان، با احتساب دو روز تعطیل، برای شش جلسه
بسته می‌شود.

جلسه اول

یادآوری موضوع درس قبلی
و گفت‌وگو درباره‌ی موضوع
فصل‌های ۲ و ۳

وقتی می‌گوییم خانواده، منظورمان
چیست؟ خانوادگی شما چند نفرند؟
تا به حال اتفاقات خوب یا بدی برای
خانواده‌ی شما پیش آمده است؟ در
این جور مواقع هر کدام از اعضای

خانواده‌ی شما چه عکس‌العملی
نشان می‌دهند؟ چه اتفاقات خوب یا
بدی قرار است برای خانواده‌ی شما
پیش بیاید؟ اعضای خانواده‌ی شما
چطور با هم برخورد می‌کنند؟
با شما چطور برخورد می‌کنند؟ شما
با آن‌ها چطور برخورد می‌کنید؟ وقتی
می‌گوییم مقررات، منظورمان چیست؟
در خانواده‌ی شما چه مقرراتی وجود

دارد؟ نظر شما درباره‌ی این مقررات
چیست؟

چه چیزهایی باعث ناراحتی یا
خوش‌حالی خانوادگی شما می‌شود؟
از چهره‌ی اعضای خانواده‌ی خود
می‌فهمید چه احساسی دارند؟
تأثیر شما در خوش‌حالی یا ناراحتی
خانواده چیست؟

در خانواده‌ی شما چه رفتاری با
بزرگ‌ترها می‌شود؟ خانواده‌ی شما
با خانواده‌ی اقوام یا دوستان چه
شباهت‌ها و تفاوت‌هایی دارد؟ دلتان
می‌خواست خانواده‌ی شما چه
ویژگی‌هایی داشته باشد؟

جلسه دوم

خواندن متن فصل دوم و
تصویرخوانی درس

جلسه سوم

انجام فعالیت‌های کتاب در
گروه‌های داوطلبانه‌ی دو نفری

جلسه چهارم

خواندن متن فصل سوم و
تصویرخوانی کتاب

جلسه پنجم

انجام فعالیت‌های کتاب

جلسه ششم

ارزشیابی با اجرای نمایش
فی‌البداهه در مورد رفتارهای
متفاوت اعضای خانواده در
موقعیت‌های گوناگون، توضیح
شفاهی شجره‌نامه‌ی فردی با ذکر
نام، محل تولد و بعضی خصوصیات
دیگر

پایه‌ی برنامه‌ی درسی آبان‌ماه

پایه‌ی چهارم

پایه‌ی چهارم (فصل ۲: شهر من، روستای من)

راهبرد یا حوزه‌های موضوعی	مفاهیم کلیدی	موارد
نظام اجتماعی	نهادهای سازمان‌های اجتماعی	مفاهیم استان، تقسیمات کشوری شهر و روستا و نحوه اداره‌ی آن
زمان تداوم و تغییر	-	
فرهنگ و هویت	تنوع فرهنگ‌ها و شیوه‌های زندگی	انواع زندگی عشایری، روستایی و شهری
ارزش و اخلاق	-	تفاوت زندگی در شهر و روستا
فضا و مکان	پدیده‌های مکانی رابطه‌ی انسان و محیط حفاظت از محیط	جهت‌های جغرافیایی اصلی و فرعی شیوه‌های زندگی در نواحی گوناگون ایران مطالعه‌ی جغرافی دانان در محیط‌های گوناگون و استفاده از ابزارهای آن
منابع و فعالیت‌های اقتصادی	-	

برنامه‌ی درسی آبان، با احتساب دو روز تعطیل، برای ۱۰ جلسه بسته می‌شود.

جلسه‌ی اول

گفت‌وگو درباره‌ی موضوع درسی فصل جایی که شما زندگی می‌کنید شهر است یا روستا؟ شهر و روستا چه شباهت‌ها و تفاوت‌هایی با هم دارند؟ جمعیت شهر یا روستای شما چند نفر است؟ تا به حال به روستا رفته‌اید؟ چه چیزهایی در آنجا توجه شما را جلب کرده است؟ شغل مردم در شهر و روستا چه تفاوت‌هایی دارد؟ آب و هوا در شهر با روستا چه تفاوت‌هایی دارد؟ آیا کسانی هستند که نه در شهر زندگی کنند و نه در روستا؟ یکجانشینی یعنی چه؟ کوچ یعنی چه؟ چرا عده‌ای کوچ می‌کنند؟ چرا ما مجبور نیستیم کوچ کنیم؟

جلسه‌ی دوم

خواندن متن درس ۵ و تصویر خوانی کتاب

پایه‌ی برنامه‌ی درسی آبان‌ماه

پایه‌ی پنجم

برنامه‌ی درسی آبان، با احتساب دو روز تعطیل، برای ۱۰ جلسه بسته می‌شود. به دلیل حجم و اهمیت زیاد، این فصل در دو ماه تدریس می‌شود.

جلسه‌ی اول

گفت‌وگو، خواندن متن درس ۵

(جمعیت ایران)

وقتی می‌گوییم جمعیت، منظورمان چیست؟ خانواده‌ی شما چقدر جمعیت دارد؟ کلاس شما چقدر جمعیت دارد؟ مدرسه‌ی شما چقدر جمعیت دارد؟ شهر شما چقدر جمعیت دارد؟ جمعیت چگونه افزایش می‌یابد؟ جمعیت کشور بیشتر باشد بهتر است یا کمتر؟ چرا؟ همه‌ی جمعیت ایران در همه جا مساوی هستند؟ چرا بعضی قسمت‌های ایران جمعیت بیشتری دارد؟ وقتی می‌گوییم پایتخت منظورمان چیست؟ وقتی می‌گوییم مهاجرت منظورمان چیست؟ وقتی می‌گوییم ایران کشور کم‌آبی است، منظورمان چیست؟

جلسه‌ی دوم

خواندن متن درس ۵، تصویر خوانی، انجام فعالیت‌های کتاب

جلسه‌ی سوم

انجام فعالیت‌های کتاب

جلسه‌ی چهارم

گفت‌وگو، خواندن متن درس ۶،

تصویر خوانی منابع آب ایران

با وجود دریاها و اقیانوس‌ها چرا کم‌آبی وجود دارد؟ وقتی می‌گوییم آب‌های زیرزمینی، منظورمان چیست؟

وقتی می‌گوییم چاه، منظورمان چیست؟ وقتی می‌گوییم قنات، منظورمان چیست؟ وقتی می‌گوییم چشمه، منظورمان چیست؟ استفاده از آب در شهر با روستا چه تفاوتی دارد؟

جلسه‌های سوم تا پنجم

انجام فعالیت‌های کتاب

جلسه‌ی ششم

خواندن متن درس‌های ۶ و ۷ و تصویر خوانی کتاب

جلسه‌های هفتم تا نهم

انجام فعالیت‌های کتاب در گروه‌های داوطلبانه‌ی چند نفری

جلسه‌ی دهم

ارزشیابی با اجرای مسابقه‌ی درست کردن پازل استان‌های ایران و مسابقه‌ی گنج‌یابی با استفاده از جهت‌یابی

پایه پنجم (فصل ۲: سرزمین ما، درس‌های ۵ تا ۷)

جلسه‌های پنجم و ششم انجام فعالیت‌های کتاب

جلسه‌ی هفتم

مسابقه‌ی چی از چی درست
می‌شود؟ به جای گفت‌وگو، خواندن
متن درس ۷، نواحی صنعتی مهم
ایران.

جلسه‌های هشتم و نهم انجام فعالیت‌ها

جلسه‌ی دهم ارزشیابی شفاهی

راهبرد یا حوزه‌های موضوعی	مفاهیم کلیدی	موارد
نظام اجتماعی	حقوق و قوانین مسئولیت‌ها و تکالیف نهادهای و مؤسسه‌های اجتماعی	حق شرکت در انتخابات، قانون اساسی، قوانین و مقررات حمل و نقل جاده‌ای مصرف بهینه‌ی آب، رعایت مقررات ایمنی در حمل و نقل قوه‌ی قضاییه، قوه‌ی مقننه، قوه‌ی مجریه
زمان تداوم و تغییر	تغییر و تحول، پیشرفت	تغییرات و تحول صنایع در طول زمان، افزایش جمعیت در طول سال‌های گذشته تغییر و تحول در وسایل حمل و نقل در طول زمان
فرهنگ و هویت	-	-
ارزش و اخلاق	مسئولیت‌پذیری	مسئولیت در قبال منابع آب و مصرف صحیح
فضا و مکان	پراکندگی رابطه‌ی انسان با محیط حفاظت از محیط	رابطه‌ی انسان با منابع آب، رابطه‌ی انسان با منابع و مواد اولیه برای تولید کالا پراکندگی رودهای ایران، پراکندگی انواع راه‌ها در کشور پراکندگی جمعیت در ایران و علل آن پراکندگی صنایع مادر و مصرفی در کشور، حفاظت از منابع آب
منابع و فعالیت‌های اقتصادی	منابع و نظام‌های اقتصادی فعالیت‌های اقتصادی	مفهوم صادرات و واردات، صنایع مادر و مصرفی آشنایی با محاسن و معایب انواع وسایل حمل و نقل آشنایی با مشاغل مرتبط با انواع حمل و نقل

تهیه‌ی برنامه‌ی درسی آبان‌ماه

پایه‌ی ششم (فصل ۲: کشاورزی در ایران)

پایه‌ی ششم

جلسه‌ی اول

گفت‌وگو درباره‌ی کشاورزی،

خواندن متن درس‌ها و تصویر خوانی

وقتی می‌گوییم کشاورزی منظورمان
چیست؟ آیا تا به حال چیزی کاشته‌اید؟
آیا تا به حال دیده‌اید کسی چیزی بکارد؟
چه چیزهایی کاشته می‌شوند؟ چگونه؟
چه چیزهایی برای کشاورزی لازم‌اند؟
چه ابزاری برای کشاورزی لازم است؟ این ابزار
از گذشته تا امروز چه تفاوت‌هایی کرده‌اند؟
چه خطراتی محصولات کشاورزی را تهدید
می‌کنند؟ کشاورزان چگونه محصولات خود
را آب می‌دهند؟ کشاورزان چگونه زمین خود
را تقویت می‌کنند؟

آفت چیست؟ وقتی می‌گوییم خشک‌سالی
منظورمان چیست؟ چاه چیست؟ قنات

راهبرد یا حوزه‌های موضوعی	مفاهیم کلیدی	مفاهیم کلیدی
نظام اجتماعی	(فصل ۳: کشاورزی در ایران)	(فصل ۴: ایران و منابع انرژی)
نظام اجتماعی	-	بهره‌وری، نقش‌ها، گروه‌ها و مؤسسه‌های اجتماعی
زمان تداوم و تغییر	-	علت‌ها و معلول‌ها
فرهنگ و هویت	میراث فرهنگی	میراث فرهنگی
فضا و مکان	پراکندگی	موقعیت مکانی، رابطه‌ی انسان با محیط، پراکندگی
منابع و فعالیت‌های اقتصادی	رابطه‌ی انسان با محیط، منابع و نظام اقتصادی، کار و کارآفرینی	حفاظت از محیط
ارزش‌ها و نگرش‌ها	پرهیز از اسراف مواد غذایی، مصرف بهینه، کمک به گرسنگان، تمایل و احترام به کشاورزی، شکرگزاری از مواهب الهی	حساس شدن به موضوع اتلاف انرژی، تمایل به مصرف بهینه و احساس مسئولیت نسبت به حفاظت از منابع انرژی

برنامه‌ی درسی آبان، با احتساب دو روز تعطیل برای ۱۰ جلسه بسته می‌شود.

جلسه‌های دوم تا چهارم

انجام فعالیت‌های کتاب

چیست؟ محصولات کشاورزی چگونه به
دست ما می‌رسند؟ سردخانه چیست؟ انبار
چیست؟

تهیه جدول طولی زمان، تغییر و تداوم (زمان تداوم و تغییر) تاریخ اجتماعی ابتدایی. راهبردها یا حوزه‌های موضوعی (زمان تداوم و تغییر)

پایه	فصل و عنوان آن	مفاهیم کلیدی	موارد
سوم	اول، من بزرگ‌تر می‌شوم	مدارک و شواهد، تغییر و تحول	شناسنامه، مدارک مربوط به رشد بدنی و روانی
	دوم، خانواده	مدارک و شواهد، تغییر و تحول	تهیه‌ی شجره‌نامه، تغییر در خانواده (ابعاد خانوادگی، تشکیل خانوادگی جدید، گسترش خانواده و...)
چهارم	پنجم، خانه‌ی ما	تغییر و تحول	تغییر شکل و کارکرد فضاهای خانه در گذر زمان
	اول، محله‌ی ما	تغییر و تحول، پیشرفت	تغییرات محله در گذر زمان
	سوم، پیدایش شهر و روستا	تغییر و تحول، پیشرفت	تغییر و تحول زندگی بشر از غارنشینی تا شهرنشینی در طول زمان شکل‌گیری تمدن‌ها
	چهارم، سفری به شهرهای باستانی	تغییر و تحول، پیشرفت مدارک و شواهد	پیدایش سلسله‌ها و حکومت‌ها در ایران باستان، اشیاء و آثار تاریخی و باستان‌شناسی شکل‌گیری شهرهایی باستانی چون همدان، تخت‌جمشید و کرمانشاه
پنجم	ششم، ما ایرانی هستیم	تحول، پیشرفت و تداوم، مدارک و شواهد، علت‌ها و معلول‌ها	انقلاب اسلامی، تغییر حکومت شاهنشاهی به جمهوری اسلامی، تقویم و کارکردهای آن، علل وقوع انقلاب اسلامی
	دوم، سرزمین ما	تغییر و تحول، پیشرفت	تغییرات و تحول صنایع در طول زمان، افزایش جمعیت در طول سال‌های گذشته، تغییر و تحول در وسایل حمل‌ونقل در طول زمان
ششم	چهارم، ایران و منابع انرژی	علت‌ها و معلول‌ها	-
	پنجم، شکوفایی علوم و فنون پس از ظهور اسلام	تحول، پیشرفت و تداوم علت‌ها و معلول‌ها	-
	ششم، سفری به اصفهان	تحول، پیشرفت و تداوم مدارک و شواهد	-
	هفتم، اوقات فراغت	تحول، پیشرفت و تداوم	-
	یازدهم، ایستادگی در برابر بیگانگان	تحول، پیشرفت و تداوم مدارک و شواهد	-
	دوازدهم، آزادی خرمشهر	تحول، پیشرفت و تداوم	-

جلسه پنجم

گفت‌وگو درباره‌ی منابع انرژی به‌طور کلی و استفاده‌ی ما از انواع انرژی در زندگی روزمره.

انرژی هسته‌ای چیست؟ آیا تا به حال قبض‌های آب و برق و گاز خانه‌ی خودتان را دیده‌اید؟ خواندن متن درس‌ها و تصویرخوانی کتاب

جلسه‌های ششم تا نهم

انجام فعالیت‌های کتاب

جلسه دهم

ارزشیابی شفاهی و در صورت امکان نمایش فیلم در این زمینه.

سلام بر زنگ هنر

نزدیک صد سال از زمانی که هنر در برنامه‌ی درسی مدرسه‌های ایران قرار گرفت می‌گذرد، اما هنوز در بسیاری از مدرسه‌ها، به جای انجام فعالیت‌های هنری، در این ساعت درس‌های دیگر تدریس می‌شود. در شرایطی که روش‌های آموزشی مستقیم و تقلیدی بر مدرسه‌ها حاکم بودند، دانش‌آموزان دوره‌ی ابتدایی فقط در زنگ‌های انشا و هنر فضای آزادی برای تفکر و بیان خویش‌تن داشتند. امروزه بسیاری از روش‌های خلاق آموزشی در برنامه‌ی درسی دوره‌ی ابتدایی مورد توجه برنامه‌ریزان هستند و پرورش قوه‌ی تفکر کودکان و کسب تجربه‌های فردی در همه‌ی زمینه‌ها، برای اغلب دست‌اندرکاران فضاهای آموزشی ضروری به نظر می‌رسد.

شخصیت کودکان نقشی اساسی دارد، زیرا تربیت و تقویت حواس و پرورش ذهنیت و خلاقیت کودکان لازمه‌ی رشد آن‌ها و برای تک‌تکشان ضروری است. در واقع، این تجربیات به قشر هنرمندان منحصر نیست و همه‌ی افراد باید به این درجه از شکوفایی و خلاقیت برسند تا زندگی بهتری را تجربه کنند.

زنگ هنر فرصتی مناسب برای بیان احساسات و تخیلات کودکان و آشنایی با زیبایی‌ها و تجربه‌ی عمیق درونی است که غالباً در کلاس‌های دیگر امکان‌پذیر نیست. ارتباط نزدیک با پدیده‌های طبیعی که به شناخت عمیق‌تر و دقیق‌تر آن‌ها می‌انجامد، آشنایی با هنرمندان و آثار هنری تاریخ ایران و شناخت ویژگی‌های فرهنگی و هنری هر منطقه، از مواردی هستند که کودکان می‌توانند در زنگ هنر تجربه کنند.

کودکان از سنین پیش از دبستان خودبه‌خود به کشیدن، ساختن، خواندن، حرکات نمایشی و قصه‌گویی می‌پردازند و به فعالیت‌های مشابه علاقه نشان می‌دهند. برنامه‌ریزان با بهره‌گیری از این زمینه‌ها در جهت آموزش و پرورش کودکان، تلاش می‌کنند آن‌ها را به یادگیری عمیق‌تری برسانند. بسیاری از برنامه‌های آموزشی براساس رفتارهای ساده و مورد

هر چه دانش‌آموزان دوره‌ی ابتدایی رشد خود را با تجربه‌های متنوع‌تری سپری کنند، توانایی‌های بیشتری کسب می‌کنند. زنگ هنر امکان کسب تجربه‌های فردی و گروهی متنوع و دل‌پذیری را فراهم می‌کند که یادگیری و درک عمیق‌تر را در پی دارد. تقویت حواس، پرورش خلاقیت ذهنی، کشف استعدادها، خودباوری و ارضای درون فقط بخشی از نتایج زنگ هنر هستند؛ البته اگر با روش‌های صحیح برگزار شود.

کودکان در حین انجام فعالیت‌های هنری، احساسات، عواطف و افکار خود را می‌شناسند و به کار می‌گیرند، و از نتایج کار خویش لذت و به توانایی‌هایشان پی می‌برند. می‌توان در برنامه‌ی آموزشی، ذوق و اشتیاق کودکان برای اجرای فعالیت‌های هنری را به سمتی هدایت کرد

که به تربیت حواس (ایجاد حساسیت نسبت به حالات درون و فضای پیرامون)، پرورش ذهنیت و خلاقیت و تلطیف روحیه منجر شود. در این فعالیت‌ها، کودکان یک تجربه‌ی عام پرورشی را پشت سر می‌گذارند که برای رشد همه‌جانبه‌ی آن‌ها ضروری است. در واقع، هدف از زنگ هنر تربیت هنرمند نیست، بلکه تربیت هنری است. این تربیت در شکل‌گیری

این دنیای جدید امیدبخش و راضی‌کننده است و به زندگی رنگ و بویی تازه می‌دهد. بسیاری از معلمان هنر امروز تحت تأثیر معلم هنر دوران کودکی یا نوجوانی خود به این مسیر قدم گذاشته‌اند. این راه باید برای همه‌ی کودکان باز باشد. آن‌ها باید این فعالیت‌ها را تجربه کنند و در ضمن این تجربه‌ها بیاموزند، رشد کنند، لذت ببرند، ارضا شوند و خود را باور کنند. پس به اهمیت انجام فعالیت‌های هنری توجه کنیم و برگزاری زنگ هنر را یک ضرورت در نظر بگیریم. بیایید دوباره به زنگ هنر سلام کنیم، به نقش معلم در کلاس‌های هنر اهمیت بدهیم و به روش‌هایی که در زنگ هنر برای آموزش و پرورش کودکان به کار گرفته می‌شوند، توجه کنیم. می‌توانیم در زنگ هنر فضایی آزاد برای بیان احساسات و عواطف کودکان و پرورش توانایی‌ها ایجاد کنیم تا خود را بهتر و کامل‌تر بشناسند، راه را بیابند و در مسیر زندگی موفقیت‌های زیادی را تجربه کنند.

پس از تجربیات چند دهه‌ی اخیر در زمینه‌ی برنامه‌ریزی و آموزش هنر در مدرسه‌های ابتدایی سراسر کشور، بسیاری از معلمان و کارشناسان این حوزه باور دارند که زنگ هنر در شکل‌گیری شخصیت سالم کودکان سهم اساسی دارد و ضرورت وجود آن را در دوره‌ی ابتدایی تأیید می‌کنند. در شماره‌های بعد، مطالب دیگری در پی این متن خواهد آمد که به معلمان جوان کمک می‌کند زنگ هنر پربارتری را اجرا و نتایج بهتری را تجربه کنند.

علاقه‌ی کودکان طراحی می‌شوند تا آن‌ها بتوانند ارتباط بهتر و عمیق‌تری با فعالیت هنری برقرار کنند.

در فعالیت‌های هنری، تفاوت‌های فردی و انگیزه‌های درونی آشکار می‌شوند. به این ترتیب، راه برای کشف استعدادها و هدایت دانش‌آموزان به رشته‌های تحصیلی و شغل‌های متفاوت باز می‌شود. زنگ هنر فضایی ایجاد می‌کند که کودکانی که در زمینه‌ی درس‌های دیگر چندان موفق نیستند، با توانایی‌های خود آشنا شوند و به ابعاد تازه‌ای از وجود خود توجه کنند. کشف توانایی‌های جدید و تأیید آن‌ها از سوی معلم، اعتمادبه‌نفس و موفقیت کودکان را در بخش‌های پرورش نیافته‌ی وجودشان بیشتر می‌کند.

یکی از مهم‌ترین تجربه‌های کودکان در زنگ هنر، تجربه‌ی سازندگی و ایجاد هماهنگی در فعالیت‌های فردی و گروهی است که میل به ویرانگری و تخریب را از بین می‌برد و ذوق کودکان را در جهت ایجاد و حفظ زیبایی‌ها پرورش می‌دهد. با درود به تمامی معلمان هنر ایران که در طول یک قرن در زمینه‌ی پرورش کودکان دوره‌ی ابتدایی و هدایت آن‌ها تلاش کرده‌اند، باید باور کنیم، اگرچه زمان زنگ هنر در برنامه‌ی درسی بسیار ناچیز است، اما این فعالیت از اهمیت بسیاری برخوردار است.

در دهه‌های اخیر، معلمان هنر بسیاری با اجرای فعالیت‌های آزاد و خلاقانه، مسیر زندگی کودکان را تغییر داده و آن‌ها را به سمت‌وسویی هدایت کرده‌اند که دنیای تازه‌ای را پیش چشمانش آشکار کرده است.

آموزش کلمات استثنا

معلم‌های خوش فکری هستند که برای تفهیم درس‌ها به دانش‌آموزانشان، روش‌های ابداعی خودشان را دارند. خوب است شبکه‌ای ایجاد شود که این تجربه‌ها در آنجا به اشتراک گذاشته شوند. برای شروع، در این صفحه و در هر شماره، تعدادی تجربه منتشر می‌شود. این تجربه‌ها فیلم‌برداری شده‌اند و فیلم‌ها در سایت مجله به نشانی www.eb.roshdmag.ir موجودند. شما هم می‌توانید از تجربه‌های آموزشی خود فیلم‌برداری کنید و گزارش آن‌ها را بنویسید و برای ما ارسال کنید تا به نام خودتان منتشر شود.

نام و موضوع درس: فارسی اول / آموزش کلمات استثنا

ایده‌پرداز: سرکار خانم سولماز اسدی نوع تجربه: طراحی یک نمایش و بازی

را در دست دارد، می‌خواهیم طوری جلوی دانش‌آموز دیگری که «ی» دارد قرار بگیرد که دانش‌آموز پشت سری دیده نشود. در این مرحله، از بچه‌ها می‌پرسم، چرا در این کلمه دو صدای «ای» و «ی» را می‌شنوم، ولی فقط «ی» را می‌بینم؟ بچه‌ها جواب می‌دهند، یکی پشت دیگری قرار گرفته است و دیده نمی‌شود. این بازی و سؤالات را با کلمات استثنای دیگر، مانند زیارت و خیابان نیز انجام می‌دهیم. بچه‌ها متوجه می‌شوند گاهی در نوشتن، یکی از «ی»ها در دیگری پنهان می‌شود، ولی در خواندن، گفتن و شنیدن، هر دو صدا را می‌خوانیم، می‌گوییم و می‌شنویم.

نکته: در نمایش بچه‌ها، بهتر است یکی از دانش‌آموزانی که شکل «ی» را در دست دارد، قد بلندتر از دیگری باشد تا وقتی جلوی دیگری قرار می‌گیرد، فرد پشتی دیده نشود.

ا ب ا ن (بیابان)؛ تعدادی دانش‌آموز (به تعداد حروف هر کلمه)

شرح: ابتدا کارت‌ها را آماده می‌کنیم و روی هر کارت حروف کلمه‌ی مورد نظر را می‌نویسیم (ب-ی-ا-ب-ا-ن). به تعداد حروف هر کلمه (صداها)، دانش‌آموزان را صدا می‌کنیم و جلوی کلاس، روبه‌روی تخته می‌آوریم.

به دست هر دانش‌آموز یک کارت می‌دهیم. به بقیه‌ی بچه‌های کلاس می‌گوییم کلمه را بلند و به صورت کشیده بگویند تا دانش‌آموزانی که حروف را در دست دارند، به ترتیب در جای خود قرار بگیرند. وقتی مثلاً کلمه‌ی بیابان ساخته می‌شود، دو صدای «ای» و «ی» کنار هم قرار می‌گیرند. از یکی از بچه‌هایی که «ی»

هدف: همه می‌دانیم، کلماتی که دو صدای «ای و ی» دارند و صدای «ای» قبل از «ی» است، در نوشتن، یکی از آن‌ها حذف و فقط یک «ی» نوشته می‌شود. درک این مطلب برای دانش‌آموزان کلاس اول بسیار سخت است. البته هر معلمی به روش خاصی این مطلب را آموزش می‌دهد، اما فعالیت زیر که در قالب نمایش و بازی طراحی شده است می‌تواند یکی از روش‌های مؤثر در این زمینه باشد.

منابع و وسایل لازم: کارت‌های مقوایی مربع شکل در ابعاد ۱۰×۱۰ که صداها را این کلمات استثنا روی آن‌ها جدا جدا نوشته شده باشند، مانند «ب-ی-ا-ب-ا-ن»

گفتند: «چون هوا زیاد دارد، شمع روشن می‌ماند.» با گذاشتن پارچ، بچه‌ها دیدند حدسشان تا حدودی درست است و شمع مدت زمان بیشتری روشن ماند. همه کنجکاو شدیم که بدانیم چرا این اتفاق افتاد؟ «با گذاشتن پارچ هوای بیشتری به شمع رسیده بود و مدت طولانی‌تری روشن مانده بود.» پس نتیجه گرفتیم دلیل آن، اندازه‌ی پارچ و لیوان است.

آزمایش ما تمام شده بود اما پرسش‌های زیادی در ذهن بچه‌ها ایجاد شده بود. قرار شد همه در خانه آزمایش‌های دیگری با شمع انجام بدهیم و نتیجه‌ی مشاهده و آزمایشمان را به کلاس بیاوریم.

لذت‌های آزمایش، تمرین مشاهده

آب افتادند. شمع را فوت کردم. حالا توجه بچه‌ها به دودی که به وجود آمده بود جلب شد. بعد یک چوب کبریت را به دوده‌های اطراف فتیله نزدیک کردم و شمع دو مرتبه روشن شد. به اصرار دانش‌آموزان، چندبار این کار را تکرار کردم و هر بار بدون نزدیک کردن شعله به فتیله و تنها با رساندنش به دود، شمع روشن می‌شد. پرسیدم: «چه چیزی باعث می‌شود این اتفاق بیفتد؟» هر کدام از بچه‌ها حدسی می‌زدند و نظری می‌دادند:

- دود خودش گرما دارد. کبریت را که نزدیکش می‌کنیم شمع روشن می‌شود.
- وقتی اطرافش پر از دود است، دوباره روشن می‌شود.
- آتش برای روشن شدن، هوا می‌خواهد.

در ادامه‌ی این آزمایش و با اشاره به موضوع هوا، یک پارچ و یک لیوان آوردم. قبل از ادامه‌ی کار از دانش‌آموزانم پرسیدم: «اگر لیوان را روی شمع بگیریم چه اتفاقی می‌افتد؟» بچه‌ها باز هم حدس‌هایشان را گفتند:

- لیوان می‌ترکد.
- کف لیوان سیاه می‌شود.
- شمع خاموش می‌شود.

لیوان را روی شمع گرفتم و بعد از چند ثانیه، شمع خاموش شد. پرسیدم: «چرا شمع خاموش شد؟» یکی از آن‌ها گفت: «چون جایش تنگ است.» دیگری حرفش را کامل کرد: «شمع برای روشن شدن به هوا نیاز دارد. وقتی لیوان را می‌گذاریم هوا کم می‌شود و شمع خاموش می‌شود.» پرسیدم: «اگر پارچ را بگذاریم چه اتفاقی می‌افتد؟»

آن روز نوبت انجام «آزمایش شمع» درس علوم بود. به دانش‌آموزانم گفتم: «امروز می‌خواهیم مشاهده‌گر باشیم و یک شمع را با هم مشاهده کنیم. حالا بگویید برای مشاهده چه کارهایی انجام می‌دهیم؟»

هر کدام از بچه‌ها به یکی از کارهایی که برای مشاهده انجام می‌دهیم، اشاره کردند و در نهایت نتیجه گرفتیم «لازمه‌ی مشاهده کردن، استفاده از حواس پنج‌گانه است.» برای اینکه آن‌ها را بیشتر وارد موضوع کنم، به هر کدام شمعی دادم و گفتم: «حالا با حواس پنج‌گانه شمع را مشاهده می‌کنیم و نظراتمان را می‌گوییم.»

یکی از بچه‌ها به بوی شمع اشاره کرد. در آن لحظه توجه همه به بوی شمع جلب شد. این موضوع برایشان جالب بود و می‌گفتند: «مگر شمع هم بو دارد؟» یکی دیگر از بچه‌ها به جنس شمع توجه کرده بوده که چرب و نرم است. دیگری به نخی توجه کرد که از داخل شمع رد شده بود.

قبل از اینکه شمع را روشن کنم، از بچه‌ها خواستم آن را با ابزار (گیره) اندازه‌گیری کنند. بعد شمع را روشن کردم تا مشاهداتمان را از شمع روشن هم بیان کنیم. یکی از بچه‌ها به اندازه‌ی شمع و کوچک شدن آن در اثر سوختن اشاره کرد. این اندازه‌گیری بعد از خاموش شدن شمع هم تکرار شد و بچه‌ها، کوچک شدن شمع را در اثر سوختن دیدند. آن‌ها به شعله‌ی شمع، ریختن قطرات، جامد شدن و تغییر شکل آن اشاره کردند. برخی با دیدن آن به یاد آب شدن یخ و یخ بستن مجدد

شناسایی استعدادهای دانش‌آموزان با هوش‌های چندگانه

برای شناسایی استعدادهای دانش‌آموزان نمی‌توانیم فقط در پی کشف استعدادهای منطقی-ریاضی، و زبانی-کلامی باشیم و هوش‌بهر (IQ) را ملاک مطلق سنجش استعداد قرار دهیم. با این روش استعدادسنجی، بسیاری از دانش‌آموزان نادیده گرفته می‌شوند، چرا که هر فردی استعدادهایی دارد که خاص خودش است و این استعدادها به شناسایی و هدایت نیاز دارند.

هوش بدنی-حرکتی خوبی دارند (یعنی روی حرکات بدن خود کنترل دارند و در دست‌ورزی مهارت دارند) و دانش‌آموزانی که استعدادهای دیگری دارند، جایی ندارند. این دانش‌آموزان یا اصلاً به حساب نمی‌آیند یا در مدرسه درجه‌های دو و سه محسوب می‌شوند.

بهتر است زاویه‌ی دید خود را قدری تغییر دهیم و در پی شناسایی استعدادهای ذاتی دانش‌آموزان از دیدگاه هوش‌های چندگانه^۱ باشیم. با این دیدگاه، همه‌ی دانش‌آموزان منحصر به فرد خواهند بود. هیچ طرح و برنامه‌ای مغایر با این دیدگاه، با ذات بشر هم‌خوانی ندارد و نمی‌تواند در آموزش عمومی جامعه مؤثر واقع شود. در روش استعدادسنجی با هوش‌بهر (IQ) همواره عده‌ای برتر شمرده می‌شوند که در استعدادهای منطقی-ریاضی، و زبانی-کلامی برتری‌هایی دارند و در نتیجه عده‌ی زیادی از افراد طرد می‌شوند. برای مثال، متأسفانه در نظام آموزشی تک‌بعدی، دانش‌آموزانی که هوش فضایی خوبی دارند (یعنی خوب طراحی می‌کنند و نقاشی می‌کشند)، یا دانش‌آموزانی که هوش موسیقایی خوبی دارند (یعنی ریتم شعر و موسیقی را خوب می‌فهمند و نسبت به آواها حساس هستند)، یا دانش‌آموزانی که

هوش‌بهر

آزمون هوش در مفهوم هوش‌بهر یا بهره‌ی هوشی را آلفرد بینه، روان‌شناس فرانسوی، به منظور تشخیص و یاری رساندن به دانش‌آموزانی طراحی کرد که ضعف تحصیلی داشتند. به مرور زمان، هوش‌بهر در جامعه جایگاه ویژه‌ای پیدا کرد و رفته‌رفته از آزمون هوش یا IQ برای جداسازی دانش‌آموزان تیزهوش استفاده شد، با این تصور که دانش‌آموزان به اصطلاح «تیزهوش» یا «سرآمد» را باید از بقیه جدا کرد، چون از توانایی‌های منطقی-ریاضی، زبانی-کلامی، و فضایی بهتری برخوردارند. این موضوع در ابتدا جذاب می‌نمود، چرا که توانایی‌های این افراد، مخصوصاً توانایی‌های منطقی-ریاضی و زبانی-کلامی، در موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان نقش بسزایی داشت؛ چون کتاب‌ها و برنامه‌ی درسی اساساً بر این پایه طراحی شده بودند.

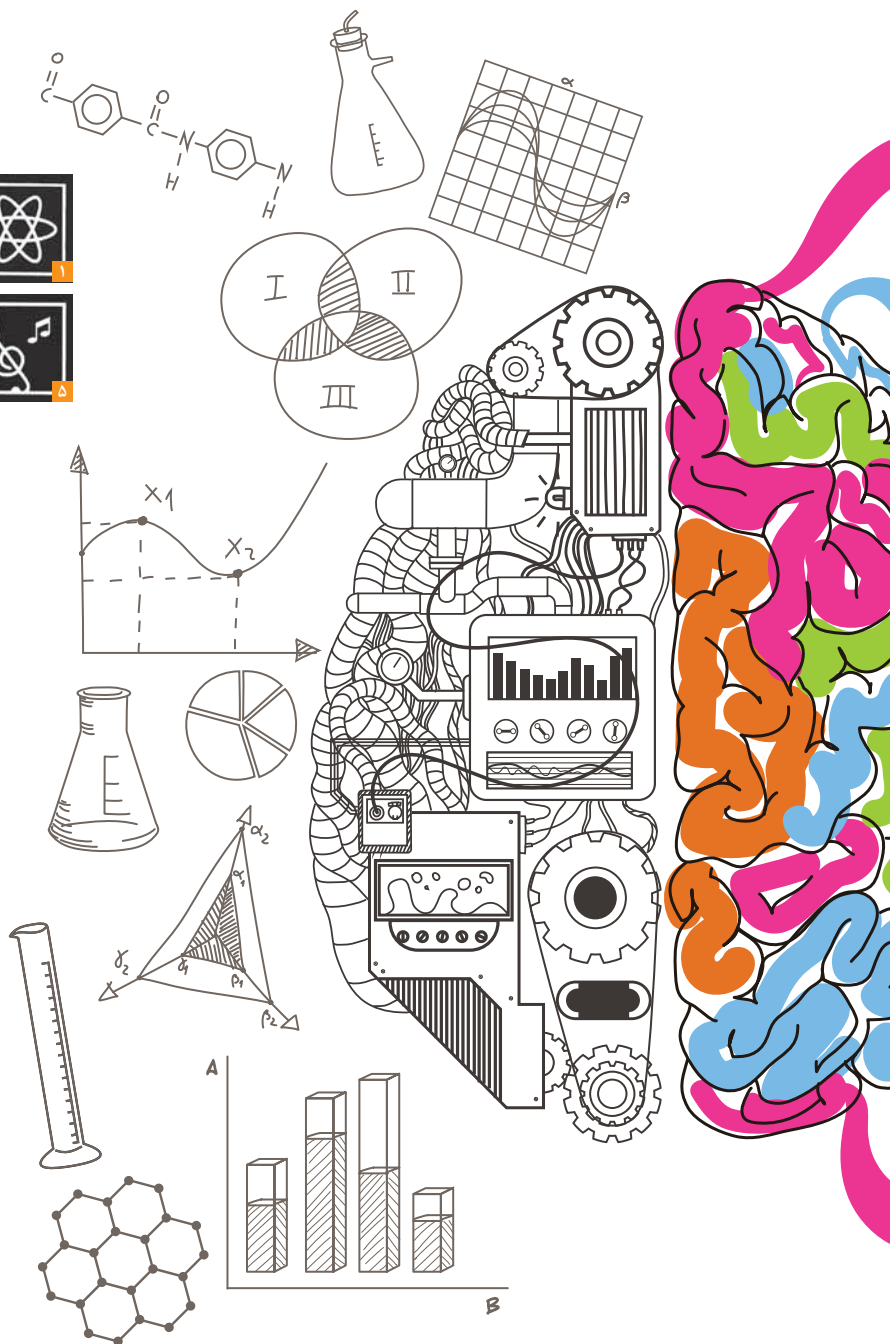

براساس این نظریه، هوش تنها استعداد ریاضی و کلامی نیست، بلکه هشت هوش یا استعداد وجود دارد که در همه‌ی انسان‌ها در درجات و ترکیب‌های متفاوت دیده می‌شود. در این راستا، باید به تفاوت‌های فردی احترام گذاشت، زمینه‌ی شکوفایی استعدادها را فراهم کرد، و در نهایت استعدادها را شناسایی و هدایت کرد تا فرد بتواند انسان شادکام و مؤثری برای خود و جامعه باشد. هوش‌های چندگانه عبارت‌اند از:

- ۱ هوش منطقی-ریاضی
- ۲ هوش زبانی-کلامی
- ۳ هوش فضایی
- ۴ هوش بدنی-حرکتی
- ۵ هوش موسیقایی
- ۶ هوش طبیعت‌گرایی
- ۷ هوش درون‌فردی
- ۸ هوش بین‌فردی

هوش توانایی حل مسئله یا خلق محصولی است که در یک فضای فرهنگی با ارزش شمرده می‌شود.
هوارد گاردنر

همه‌ی ما دانش‌آموزان مشتاق و بااستعداد بسیاری را دیده‌ایم که در دوران تحصیل رفته‌رفته شوق یادگیری در آن‌ها از بین رفته است، چرا که در چارچوبی که برای موفقیت در مدرسه تعیین شده بود، قرار نمی‌گرفتند. **سهراب سپهری**، که از دوران کودکی طبع شعر و نقاشی داشته، در انتقاد از نظام آموزشی خشک و تک‌بعدی سال‌های نوجوانان دور، در خاطرات خود می‌گوید: «مدرسه خراشی بود به رخسار خیالات رنگی خردسالی

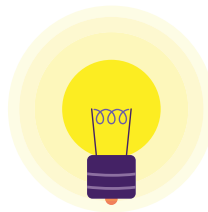

هوش‌های چندگانه

دکتر هوارد گاردنر، روان‌شناس رشد و استاد روان‌شناسی دانشگاه هاروارد، پس از سال‌ها پژوهش در پروژه‌ای به نام «پروژه‌ی صفر»، نظریه‌ی هوش‌های چندگانه را در کتابی با عنوان «چارچوب‌های ذهن؛ نظریه‌ی هوش‌های چندگانه»، در سال ۱۹۸۳ ارائه کرد. با مطرح شدن این نظریه به تدریج دیدگاه کاملاً متفاوتی نسبت به هوش در جهان فراگیر شد.

«موضوع این نیست که چقدر باهوش هستید. موضوع این است که از چه نظر باهوش هستید.»

هوارد گاردنر

به استعدادهای خاص خود در مسیر زندگی هدایت کند. در بحث هوش‌های چندگانه باید به این نکته توجه کرد که هوش‌ها یا توانایی‌های هر فرد در عمل به‌طور ترکیبی استفاده می‌شوند. مثلاً خلبان در تصمیم‌گیری و اجرای عملیات پرواز از هوش منطقی، در انجام کار از هوش بدنی - حرکتی، در تشخیص موقعیت و مسیریابی از هوش فضایی، و در ارتباط با خدمه پرواز و برج مراقبت از هوش بین‌فردی و هوش زبانی - کلامی استفاده می‌کند.

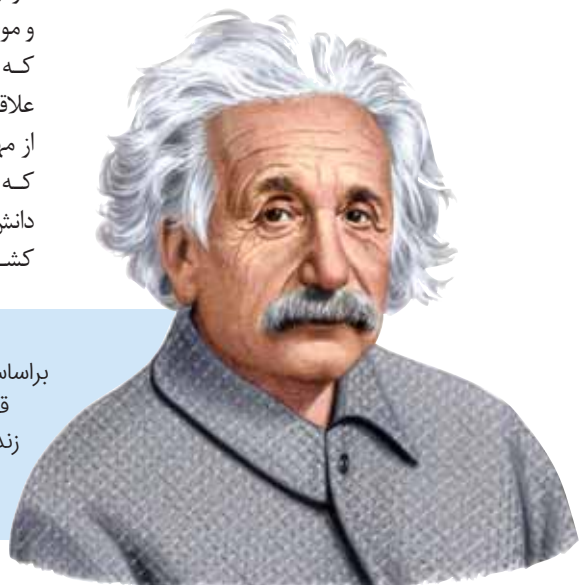
یک بازیگر در فن بیان از هوش زبانی - کلامی، در اجرای خواسته‌های کارگردان و درک خط داستان از هوش منطقی - ریاضی، در تشخیص موقعیت صحنه‌ای که در آن ایفای نقش می‌کند از هوش فضایی، در اجرای حرکات و استفاده به‌جا از زبان بدن از هوش بدنی - حرکتی، در درک احساسات و شخصیت نقش خود از هوش درون‌فردی، و در ارتباط با بازیگران دیگر از هوش بین‌فردی استفاده می‌کند. یک فوتبالیست در انجام حرکات ورزشی از هوش بدنی - حرکتی، در ارتباط با مربی و هم‌تیمی‌های خود از هوش بین‌فردی و زبانی - کلامی، در کنترل احساسات و شناخت توانایی‌های خود از هوش درون‌فردی، در تشخیص فضاهای زمین برای پاس دادن و ضربه زدن به توپ از هوش فضایی، و در درک و اجرای طرح و برنامه‌ی مربی از هوش منطقی - ریاضی استفاده می‌کند.

یک معلم در برنامه‌ریزی، ارائه‌ی درس و رعایت پیوستگی تمرین‌ها و مطالب به‌طور روزمره و در طول سال تحصیلی از هوش منطقی - ریاضی، در انجام کار و رعایت زبان بدن متناسب با شرایط از هوش بدنی - حرکتی، در طراحی و چیدمان کلاس و استفاده از تخته از هوش فضایی، در شناخت و کنترل احساسات و بهره‌جویی از توانایی‌های

هوش‌های چندگانه در زندگی

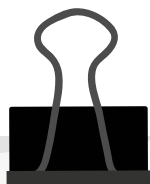
در زندگی واقعی، معمولاً هر حرفه‌ای ترکیبی از چند هوش را طلب می‌کند. برای موفقیت در هر رشته‌ای باید این موضوع را در نظر گرفت. معلم، پزشک، نویسنده، نقاش، خلبان، مکانیک، نوازنده، فروشنده و بازیگر، همه و همه از انواع هوش به‌صورت ترکیبی استفاده می‌کنند و موفقیت هر فردی در گرو این است که هوش‌های مربوط به حرفه‌ی مورد علاقه‌اش را در خود تقویت کند. یکی از مهم‌ترین وظایف مدرسه این است که با ایجاد بستر مناسب، استعدادهای دانش‌آموزان را در زمینه‌های گوناگون کشف کند و دانش‌آموزان را با توجه

«من» در حالی که با توجه به نظریه‌ی هوش‌های چندگانه، همه‌ی انسان‌ها بدون استثنا توانایی‌های منحصر به فردی دارند که باید به آن‌ها بها داد و بستر رشد را برایشان فراهم کرد.

همه نابغه هستند. اما اگر ما می‌توانیم براساس توانایی‌اش در بالا رفتن از درخت قضاوت کنیم، تا آخر عمر با این تصور زندگی خواهد کرد که وی کودن است.

آلبرت اینشتین

هوش منطقی - ریاضی:

چقدر از حل مسئله و انجام محاسبه لذت می‌برم و در این کار توانایی دارم؟
خیلی کم ☐ کم ☐ متوسط ☐ زیاد ☐ خیلی زیاد ☐

هوش زبانی - کلامی:

چقدر از خواندن و نوشتن و فعالیت‌های کلامی لذت می‌برم و در آن توانایی دارم؟
خیلی کم ☐ کم ☐ متوسط ☐ زیاد ☐ خیلی زیاد ☐

هوش فضایی:

چقدر از طراحی، نقاشی و تجسم فضایی لذت می‌برم و در این جور کارها توانایی دارم؟
خیلی کم ☐ کم ☐ متوسط ☐ زیاد ☐ خیلی زیاد ☐

هوش بدنی - حرکتی:

چقدر از فعالیت‌های ورزشی و کارهای دستی لذت می‌برم و در آن‌ها توانایی دارم؟
خیلی کم ☐ کم ☐ متوسط ☐ زیاد ☐ خیلی زیاد ☐

هوش موسیقایی:

چقدر از ریتم و موسیقی، و وزن و قافیه لذت می‌برم و در استفاده از آن‌ها توانایی دارم؟
خیلی کم ☐ کم ☐ متوسط ☐ زیاد ☐ خیلی زیاد ☐

هوش طبیعت‌گرایی:

چقدر از ارتباط با طبیعت و حیوانات لذت می‌برم و به محیط زیست اهمیت می‌دهم؟
خیلی کم ☐ کم ☐ متوسط ☐ زیاد ☐ خیلی زیاد ☐

هوش درون‌فردی:

چقدر نسبت به احساسات، ضعف‌ها و توانایی‌های خود شناخت دارم؟
خیلی کم ☐ کم ☐ متوسط ☐ زیاد ☐ خیلی زیاد ☐

هوش بین‌فردی:

چقدر از ارتباط با دوستان و آشنایان لذت می‌برم و روابط خوبی با اطرافیان دارم؟
خیلی کم ☐ کم ☐ متوسط ☐ زیاد ☐ خیلی زیاد ☐

خود در مدرسه از هوش درون‌فردی، و در تعامل با دانش‌آموزان، همکاران، و اولیا، و دادن بازخورد با انتخاب واژگان و لحن مناسب از هوش زبانی-کلامی و هوش بین‌فردی استفاده می‌کند.

بنابراین، شناسایی استعدادها کمک می‌کند دانش‌آموزان متناسب با هوش‌های برتر خود رشته یا حرفه‌ای را دنبال کنند که با گرایش‌ها و استعدادهای آن‌ها هماهنگی بیشتری دارد.

وظیفه‌ی معلمان و کارکنان مدرسه این است که نخست هوش‌های چندگانه را خوب بشناسند، و به تبع آن دانش‌آموزان را خوب مشاهده کنند و هر یک را براساس استعدادهای ویژه‌ی خود هوشمندانه هدایت کنند.

گام نخست برای اینکه معلمان بتوانند در مورد استعدادهای دانش‌آموزان خود نظر بدهند این است که بتوانند استعدادهای خود را شناسایی کنند.

خودارزیابی هوشی

در اینجا یک پرسش‌نامه‌ی اجمالی و کلی برای خودارزیابی تقریبی گرایش‌های هوشی از دیدگاه گاردنر ارائه شده است. لازم به ذکر است، این سؤال‌ها صرفاً چکیده‌ی سؤال‌های بیشتر و جامع‌تری هستند.

برای تشخیص دقیق‌تر گرایش‌های هوشی، باید برای هر یک از هوش‌ها سؤال‌های بیشتری پرسیده شود، یا حتی بهتر است شخص در حال انجام فعالیت‌ها، توسط افرادی که با هوش‌های چندگانه آشنا هستند و به آن‌ها اشراف دارند مشاهده شود. با این حال، پیشنهاد می‌شود معلمان پیش از اینکه در مورد دانش‌آموزان خود نظر بدهند، ابتدا به‌طور اجمالی خود را از نظر هوش‌های چندگانه ارزیابی کنند.

در مورد خود به سؤال‌های بالا پاسخ

وجود دارد. به‌خاطر تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان، فضای آموزشی نیازمند تنوع در روش‌های آموزش و سنجش است تا زمینه‌ی رشد در همه‌ی ابعاد فراهم شود.

لازم به ذکر است، مجموعه‌ی این سؤال‌ها و هر گونه پرسش‌نامه‌ای از این قبیل، صرفاً به منظور تشخیص میزان تمایلات افراد از نظر هوشی است و به هیچ وجه در جات هوشی را به‌طور مطلق تعیین نمی‌کند.

دهید. حال بگویید قوی‌ترین هوش یا هوش‌های شما کدام هستند؟ آیا فکر می‌کنید اگر در زمان تحصیل زمینه‌ی مناسبی برای رشد همه‌جانبه‌ی شما فراهم شده بود، اکنون شرح حال هوشی متفاوتی داشتید؟ چنانچه پس از این خودارزیابی نتیجه را با همکاران و افراد دیگر مقایسه کنید، متوجه خواهید شد تا چه حد با یکدیگر متفاوت هستید. به یاد داشته باشید، همین تفاوت‌ها میان دانش‌آموزان نیز

در دوره‌های قبل مجله هم درباره‌ی موضوع هوش‌های چندگانه صحبت کرده‌ایم. برای پی‌گیری آن‌ها، مسیری را که در تصویر می‌بینید دنبال کنید.

شناسایی استعدادهای دانش‌آموزان

همان‌طور که اشاره شد، بهترین روش تشخیص گرایش‌ها و استعدادهای انسان، مشاهده در حین انجام فعالیت است. شناسایی استعدادها یا هوش‌های چندگانه در دانش‌آموزان نیازمند این است که معلم، به جای تدریس با روش سخنرانی و تکیه بر محفوظات، فرصت بروز توانایی‌های دانش‌آموزان را با زمینه‌سازی‌های هدفمند ایجاد کند. به این ترتیب، چون دانش‌آموزان امکان ابراز وجود به شیوه‌های متفاوت را پیدا می‌کنند، معلم می‌تواند با توجه به مشاهدات خود، به خوبی در مورد توانایی‌ها و استعدادهای دانش‌آموزانش نظر بدهد. در غیر این صورت، اگر آموزش و سنجش همواره به شکل ثابتی باشد (مثلاً روش مرسوم سخنرانی و سنجش با روش چندگزینه‌ای یا تشریحی)، استعدادهای گوناگون دانش‌آموزان اصلاً بروز نمی‌کنند و عملکرد خاصی مشاهده نمی‌شود تا استعدادها شناسایی شوند. هوش‌های چندگانه برای

استعدادیابی و شکوفایی دانش‌آموزان ابزار مؤثری است. توجه به هوش‌های چندگانه تفاوت‌های فردی را ارج می‌نهد و کمک می‌کند دانش‌آموزان مسیر زندگی خود را راحت‌تر و سریع‌تر پیدا کنند و در مدرسه هم ساعات خوشی را بگذرانند. باید توجه داشت، میزان موفقیت این کار در گرو آشنایی معلمان و کارکنان مدرسه با نظریه‌ی هوش‌های چندگانه است تا با ایجاد شرایط مناسب، شناخت بهتر و دقیق‌تری از استعدادهای دانش‌آموزان خود پیدا کنند و بتوانند برای استعدادیابی و تعیین مسیر تحصیلی و حرفه‌ای دانش‌آموزان، متناسب با علاقه‌ها و استعدادهای فردی‌شان، گام مؤثری بردارند. در شماره‌ی بعدی با تصورات نادرست از هوش‌های چندگانه آشنا می‌شویم.

آنچه معمولاً به عنوان «هوش» تلقی می‌شود توانایی‌های زبانی-کلامی و منطقی-ریاضی است که گاهی در مدرسه‌ها مهم‌تر از توانایی‌های دیگر شمرده می‌شوند. با این تصور، هوش‌های فضایی، درون‌فردی، بین‌فردی، موسیقایی و غیره رنگ می‌بازند و به فراموشی سپرده می‌شوند.

ما باید برای رتبه‌بندی کودکان زمان کمتری صرف کنیم و بیشتر برای شناسایی توانایی‌ها و استعدادهای ذاتی‌شان به آن‌ها کمک کنیم. راه‌های بسیار زیادی برای رسیدن به موفقیت وجود دارند و توانایی‌های بسیار زیادی داریم که برای دست یافتن به موفقیت به ما کمک می‌کنند.

هوارد گاردنر

پی‌نوشت

1. MI (Multiple Intelligences)

منابع

1. آرمسترانگ، توماس (۱۳۹۰). *هوش‌های چندگانه در کلاس‌های درس*. ترجمه‌ی مهشید صفری. انتشارات مدرسه. تهران. (تاریخ انتشار به زبان اصلی ۲۰۰۹).
2. فلیتیم، مایک (۱۳۹۱). *هوش‌های چندگانه*. ترجمه‌ی بهرام قاسمی‌نژاد. انتشارات فراروان. تهران. (تاریخ انتشار به زبان اصلی ۲۰۰۷).

نگرش؛ کلید تغییر رفتار خود و دیگران

بسیاری از رفتارها و تحلیل‌های ما از شرایط، از یک فیلتر روانی مهم عبور می‌کنند. این فیلتر قدرتمند است و باعث می‌شود حتی اگر خودمان هم به درست یا غلط بودن تحلیل‌مان شک داشته باشیم، به راحتی نتوانیم از آنچه در ذهنمان می‌گذرد دست برداریم. این فیلتر روانی مهم «نگرش» نام دارد. نگرش پیچیدگی روانی خاصی دارد و ما نیاز داریم آن را بشناسیم. چون هر گونه تغییر رفتاری در ما با تغییر در نگرش‌هایمان شکل تازه‌ای می‌گیرد. به این تعریف دقت کنید:

روان‌شناسان نگرش را حالت پیچیده‌ای از احساسات، امیال، عقاید، تعصبات یا تمایلاتی می‌دانند که به دلیل تجربیات گوناگون در فرد، سبب نوعی آمادگی برای رفتار می‌شود. همچنین نگرش نوعی تمایل به انجام دادن عمل است که در فرد ارزش‌های مثبت یا منفی ایجاد می‌کند.

نکته‌هایی درباره‌ی نگرش

- ۱ نگرش در طول زندگی شکل می‌گیرد.
- ۲ نگرش ارزش اشیاء، افراد و وقایع را نزد انسان تعیین می‌کند.
- ۳ نگرش عمل و رفتار انسان را تحت تأثیر قرار می‌دهد.
- ۴ نگرش قابل مشاهده نیست، بلکه از رفتارها و عکس‌العمل در موضوعات مختلف قابل برداشت است. نگرش شدت و جهت دارد و از این لحاظ قابل اندازه‌گیری است.
- ۵ نگرش در انسان قابل تغییر است.
- ۶ نگرش مثبت و موافق با یک موضوع در رفتار و عمل شخص تأثیرگذار است و به بروز رفتارهای مثبت می‌انجامد. همین‌طور، نگرش منفی از انجام عملی جلوگیری می‌کند یا باعث انجام عملی در جهت عکس می‌شود.
- ۷ یکی از ملاک‌های تفاوت افراد با همدیگر به تفاوت آن‌ها در نگرش برمی‌گردد.

اجزای نگرش

جزء شناختی: مربوط به عقیده‌های گوناگون و آگاهانه‌ی افراد نسبت به یک موضوع است.

جزء احساسی: شامل احساساتی است که بر اثر برخورد با یک موضوع در شخص برانگیخته و ارزیابی او را از آن موضوع شامل می‌شوند.

جزء رفتاری: رفتار شخص را در برخورد با حوادث یا موضوعات به گونه‌ی معینی تعیین می‌کند.

تغییر نگرش، به دلیل در هم پیچیدگی این سه عنصر، کار ساده‌ای نیست. متخصصان تبلیغات برای تغییر نگرش و با ترغیب شما، بدون اینکه متوجه باشید، در این سه جزء تغییر ایجاد می‌کنند.

اما برای پیدا کردن نگرش متعالی نسبت به کودکان، ابتدا باید شناخت خودتان را از آنان بهبود دهید. سپس احساس خود را نسبت به آن‌ها دوستانه و مهربانانه کنید. پس از انجام این کارها خواهید دید که رفتار شما نسبت به آن‌ها تغییر اساسی خواهد کرد.

نکته‌ی دیگر اینکه به عنوان معلم، وقتی با دانش‌آموزی روبه‌رو هستید که می‌خواهید رفتارش را اصلاح کنید، باید نگرش او را نسبت به موضوعی که باعث بدرفتاری‌اش می‌شود، تغییر دهید.

رویکرد انسان‌گرا به تربیت

یوهان پستالوتسی و فردریش فروبل

پستالوتسی و فروبل ضمن تحسین رویکرد رمانتیک روسو^۱ و توجه به آن، با اندیشه‌های شخصی و خلاق خود گسترده‌ن ساخت جدید تعلیم و تربیت را شروع کردند. باور آن‌ها بر انسانیت و عمومی‌سازی تعلیم و تربیت مبتنی بود. علاقه و حمایت پستالوتسی از روسو از ۱۹ سالگی آغاز می‌شود. به همین خاطر، نگاه او ادامه‌ی نگاه رمانتیک روسو است. فروبل نیز شاگردی پستالوتسی را تجربه کرده و در نتیجه حامل اندیشه‌های معلم خود بوده و سپس آن‌ها را دگرگون و متحول کرده است.

یوهان پستالوتسی (۱۷۴۶-۱۸۲۷م) مربی سوئیسی بوده که لقب پدر تعلیم و تربیت مدرن را به او داده‌اند. او به عمومی‌سازی آموزش و پرورش معتقد بود تا همه‌ی انسان‌ها، به‌ویژه طبقه‌ی فقیر، بتوانند فارغ از تبعیض و محدودیت، دسترسی رایگان و همگانی به آموزش داشته باشند.

نخستین تلاش عملی و اطلاع‌طلبانه‌ی پستالوتسی، تأسیس یک مدرسه‌ی کسب و کار برای کودکان فقیر روستایی بود تا بتوانند در کنار باسواد شدن، محصولات ساخته‌ی دست خود را به بازار عرضه کنند.

نگاه روشن پستالوتسی و آثار تربیتی او موجب شد دولت و عموم مردم متوجه اهمیت و فایده‌ی تعلیم و تربیت شوند. به دلیل این استقبال، تا سال ۱۸۳۰ بی‌سوادی در سوئیس

اصول رهاوردی یوهان پستالوتسی

- توجه به نیازها و علاقه‌های کودک
- تدریس کودک محور به جای تدریس معلم محور
- مشارکت فعال یادگیرنده در کلاس درس
- فراهم‌سازی بستر رشد طبیعی کودک
- دادن آزادی و اختیار به کودک
- ایجاد اقتدار و انضباط در مدرسه بر پایه‌ی عشق و علاقه، نه به موجب اجبار و ایجاد ترس
- تأکید بر تجربه‌های واقعی مبتنی بر حواس
- تأکید بر رشد همه جانبه‌ی کودک

سپس تصمیم می‌گیرد اندیشه‌ها و ایده‌های بدیع خود را در محیطی واقعی اجرا کند. از این رو، در آلمان و در سال ۱۹۳۷، مؤسسه‌ی مراقبت و بازی و فعالیت برای کودکان خردسال را تأسیس و در سال ۱۹۴۰ واژه‌ی کودکان را برای این مؤسسه ابداع می‌کند.

فروبل نخستین مربی مدرن تعلیم و تربیت است که توجه جامعه و والدین را به سمت ارزش و اهمیت تربیتی بازی‌ها و فعالیت‌های آزاد کودکان جلب می‌کند.

به همین خاطر، علاوه بر چندین فعالیت متنوع بازی گونه، مانند آوازهای جمعی، کار با گل، دوزندگی و کار با گل و گیاه، مجموعه‌ای وسیله‌ی بازی و ابزار آموزشی با نام «هدیه‌های فروبل»^۲ را برای سطح پیش از دبستان طراحی می‌کند.

هدیه‌های فروبل پنج گونه وسیله‌ی آموزشی را شامل می‌شود که ترتیب ارائه‌ی آن‌ها به کودک از ساده به پیچیده است. برای مثال، گونه‌ی اول شامل گلوله‌های رنگی نرم و کوچک و گونه‌ی دوم شامل کره و مکعب‌های چوبی است.

سبک آموزش فروبل کودکان را در حوزه‌های مهارت‌های کشف کردن، مقایسه کردن، آزمودن، لمس کردن و تصور کردن توانا می‌سازد.

بر آموزش و پرورش پیش از دبستان بود. فروبل در سن ۲۳ سالگی حرفه‌ی معلمی را برمی‌گزیند. پس از سال‌ها تلاش و تجربه در مدرسه‌ها، مهم‌ترین اثر تربیتی خود را در سال ۱۸۲۶ با عنوان «تعلیم و تربیت انسان»^۳ منتشر می‌کند. در همان سال، مجله‌ی هفتگی آموزش «خانواده‌ها»^۴ را تأسیس می‌کند.

ریشه‌کن می‌شود. او پدر علم پداگوژی است. رویکرد و عملکرد او باعث شد تعلیم و تربیت در کنار سایر علوم، مانند سیاست، به عنوان یک علم و حوزه‌ی معرفتی شناخته شود. عمده‌ی تأثیر پستالوتسی بر آموزش در سطح ابتدایی است.

مربی آلمانی، فردریش فروبل (۱۸۵۲-۱۷۸۲م)، شاگرد پستالوتسی بود. حوزه‌ی اشتراک فکری فروبل و پستالوتسی، باور به رشد طبیعی کودک و مدرن‌سازی علم تعلیم و تربیت است.

اما برای پیاده‌سازی این باور، هر کدام مسیر متفاوت و در عین حال مکملی را در پی گرفتند. پستالوتسی مسیر آموزش در دوره‌ی ابتدایی را برگزید و تحول غیرقابل تصویری در این سطح ایجاد کرد. اما تأکید فروبل

فلسفه‌ی تربیتی فردریش فروبل

- ابراز آزادانه‌ی خویشتن
- خلاق بودن
- فعالیت و مشارکت جمعی
- فعالیت‌های حسی-حرکتی

۱. به شماره‌ی اول مراجعه شود.
2. The Education of Man
3. The Educating Families
4. Froebel Gifts

بی‌انصافی نیست؟!

آخر سال، وقتی از دانش‌آموزان کلاس پنجم خواستم خاطره‌ای جالب و خنده‌دار از سال تحصیلی پشت سر گذاشته تعریف کنند، یکی از بچه‌ها دستش را بالا برد و بلبخند گفت: «جازه‌خانم! بی‌انصافی نیست؟»

ماجرای این قرار بود که در یکی از روزها و در ساعت درس نگارش (فارسی نوشتاری) دانش‌آموزانم در حال جواب‌دادن به سؤال‌های تمرین‌های املائی بودند. یکی از سؤال‌ها این بود: «کلمه‌ای ۸ حرفی را که حرف‌های دوم و هشتم آن «ی» باشد، از روی کتاب خوانداری پیدا کنید.»

بچه‌ها سخت مشغول پیدا کردن کلمه‌ی خواسته‌شده بودند. من هم همان‌طور که میانشان دور می‌زدم، صفحه‌های کتاب را با دقت می‌گشتم. بعد از چند لحظه سرم را بالا آوردم و انگار که چیزی گران‌بها پیدا کرده باشم، گفتم: «بچه‌ها، بی‌انصافی نیست؟» بچه‌ها که جا خورده بودند گفتند: «جازه‌خانم! مگر ما کار بدی کرده‌ایم؟ چرا این حرف را می‌زنید؟»

– ما چه کار اشتباهی کرده‌ایم؟

من که تازه متوجه معنی دوبهلوی جمله‌ام شده بودم، نتوانستم جلوی خنده‌ام را بگیرم و گفتم: «بچه‌ها، منظورم جواب سؤال بود. گفتم کلمه‌ی «بی‌انصافی» درست است یا نه؟ آن‌ها هم که متوجه ماجرا شده بودند، شروع به خندیدن کردند. همین اتفاق باعث شد آن زنگ فارسی برای من و دانش‌آموزانم به عنوان خاطره‌ای خوش ماندگار شود.

یادگاری شیرین

هفته‌ی معلم بود و به این مناسبت مراسم جشنی در سطح منطقه برگزار شده بود. طی این برنامه، از معلم‌های نمونه تقدیر شد. اسم من هم میان اسامی معلم‌ها بود، اما نکته‌ی جالب، مواجه شدن با صحنه‌ای بسیار زیبا بود که مرا غافلگیر کرد.

وقتی بین اسامی همکاران فرهنگی، اسم من برای دریافت هدیه خوانده شد، از جایم بلند شدم تا به جایگاه مربوطه بروم. پیش از اینکه رو به روی مسئولان قرار بگیرم، یکباره یکی از دانش‌آموزانم را رو به روی خودم دیدم. او دسته‌گلی زیبا در دست داشت. مرا در آغوش کشید، دستم را بوسید و دسته‌گل را به دستم داد. من که از دیدن این صحنه بهت‌زده شده بودم، در حالی که اشک شوق از چشم‌هایم جاری شده بود، دختر گلم را در آغوش کشیدم و بر صورت معصومش بوسه‌ای زدم و از او تشکر کردم.

وقتی به خودم آمدم و به مهمانان نگاه کردم، مادر همان دانش‌آموز را دیدم که لبخند رضایت بر لب مشغول تصویربرداری از این صحنه‌ی دیدنی بود. این خاطره تا ابد به عنوان خاطره‌ای خوش و یادگاری شیرین از دوران معلمی برای من باقی خواهد ماند. برای این دانش‌آموز عزیزم و همه‌ی دانش‌آموزانم آرزوی موفقیت دارم.

لیلا قلیان / معلم پایه‌های پنجم و ششم
دبستان ۱۳ آبان روستای قره‌تپه، شهرستان بهشهر

از پشت عینک آرتین

همدلی دارند که این قدر صریح حرف زده‌اند. نمی‌دانستم گریه‌های شبانه‌ی مادر به خاطر رفتار خانوادگی همسر می‌تواند یک بچه‌ی ده‌ساله را این‌طور به‌هم بریزد. واقعاً سهیل تا الان از نداشتن دوست صمیمی رنج می‌برده؟ چرا من هرگز متوجه نشدم؟ فکر کردم، کاش این مهارت را اوایل سال کار کرده بودم و حالا آن قدر زمان داشتم تا هر هفته این برنامه را در کلاس اجرا کنم! کاش قدرتی داشتم تا علاوه بر همدلی کردن با دانش‌آموزانم، مشکلاتشان را حل هم بکنم. راستی، آن روز آرتین در نهایت چیزی ننوشت. او که تا آن زمان حاضر نشده بود سفره‌ی دلش را پیش کسی باز کند، پیش من آمد و گفت: «خانم، می‌شود من حضوری مشکلم را به شما بگویم و شما با من همدلی کنید؟» آخ که دستانم ناتوان و زبانم قاصر است برای حل مشکلتش! آیا همدلی صرف با او می‌تواند سنگینی بردارد؟

الهام رحیمی
آموزگار ابتدایی، نجف‌آباد، اصفهان

چند ماهی از شروع سال تحصیلی گذشته است. فکر می‌کنم دیگر آن قدر با بچه‌ها صمیمی شده‌ام که بتوانم یکی از مهارت‌های زندگی به نام همدلی را در کلاس اجرا کنم. یکی از درس‌های کتاب هدیه‌های آسمانی بهانه‌ای برای شروع آموزش این مهارت می‌شود. همان‌طور که آرام آرام از پله‌ها بالا می‌روم، چگونگی ارائه‌ی این موضوع را با خودم مرور می‌کنم. ابتدا باید تفاوت همدلی و همدردی را برای بچه‌ها توضیح بدهم. وارد کلاس می‌شوم. گج را برمی‌دارم و روی تخته می‌نویسم: «همدلی». بچه‌ها، کسی معنی همدلی را می‌داند؟ همان‌طور که حدس زده بودم، اکثر آن‌ها همدلی را با همدردی اشتباه گرفته‌اند. سراغ کتاب هدیه‌ها می‌روم. درس‌مان در مورد کودکان مظلوم فلسطین است. از دانش‌آموزانم می‌خواهم درس را بخوانند. بعد چشم‌هایشان را ببندند و خودشان را جای کودکان فلسطینی بگذارند. مهدی با ناراحتی می‌گوید: «وای، خیلی بد است که هر لحظه احساس کنیم ممکن است کسی به ما حمله کند و وطنمان را بگیرد!» آفرین مهدی، درست است. همدلی یعنی خودت را جای طرف مقابل بگذاری.

بعد از اینکه مفهوم همدلی را خوب متوجه می‌شوند، شروع به بازی «همدل‌های برنده» می‌کنیم. از بچه‌ها می‌خواهم مشکلاتشان را بدون نام بردن از خود روی کاغذ بنویسند و در جعبه‌ای که قبل از ورود به کلاس آماده کرده بودم، بیندازند. خودم هم سرم را به کاری گرم می‌کنم تا راحت‌تر به کارشان برسند. سرم را که بالا می‌آورم، می‌بینم همه مشغول نوشتن هستند و جواری روی دست خود را گرفته‌اند که انگار آزمون مهمی می‌دهند. اما آرتین همچنان ورق به دست نشسته است. با اشاره‌ی سر از او سؤال می‌کنم چرا نمی‌نویسد؟ با بغضی در گلو و چشمانی براق می‌گوید: «مشکلات من آن قدر بزرگ و زیادند که در کاغذ به این کوچکی جا نمی‌شوند.» به آرامی بالای سرش می‌روم و از او می‌خواهم بنویسد و مطمئن باشد مشکلاتش محرمانه می‌مانند. دیگر وقت تمام شده است. جعبه را دستم می‌گیرم و در کلاس می‌چرخانم تا بچه‌ها کاغذهایشان را داخل آن بیندازند. بعد از جمع‌آوری برگه‌ها یک نفر اسم‌ها را صدا می‌کنم. هر کسی می‌آید، یکی از کاغذها را برمی‌دارد و مشکل دوستش را می‌خواند. کسی که صاحب نوشته است، اگر مایل باشد، خودش را معرفی می‌کند، وگرنه آن دانش‌آموز به صورت کلی و عمومی شروع به همدلی می‌کند و دنیا را از پشت عینک او می‌بیند.

خدای من! انتظار نداشتم دانش‌آموزانم تا این حد به من اطمینان کرده باشند و مشکلاتشان را بی‌پرده نوشته باشند! انگار آن‌ها هم نیاز به

زندگی فرد انتخاب و تدوین شده باشند.)
۶ متناسب نبودن محتواهای آموزشی با نیاز مخاطبان (اعم از نیازهای جسمی، روحی و عاطفی). این مهم‌ترین اشکال رویه‌های موجود است که نبود نخ ارتباطی بین دانه‌های تسبیح آموزش، تداوم و استمرار آموزش و انس دانش‌آموزان به قرآن را با خطر جدی رو به رو کرده است.

۷ جایگزینی قاعده‌آموزی با مهارت‌آموزی. به گونه‌ای که دانش‌آموزان با وجود یادگیری تعداد زیادی از قواعد روخوانی، روان‌خوانی و تجوید، و حتی وقف و ابتدا و صرف و نحو عربی، هنوز در خواندن و فهمیدن قرآن مشکل اساسی دارند.

۸ اجرا نشدن کامل و مستمر برنامه‌ی درسی در طول سال تحصیلی، به دلیل نبود نظارت مستمر و ارزشیابی و نبود سیاست‌های تشویقی که باعث قانون‌گریزی و اجرا نشدن قوانین و مصوبات شورای عالی و نیز از بین رفتن حس رقابت و در نتیجه خستگی از آموزش و تدریس می‌شود که خود عامل بسیاری از آسیب‌هاست.

۹ ارائه‌ی طرح‌ها و برنامه‌های موازی و تکراری که در نتیجه هم باعث سوق یافتن نیروها و امکانات به سوی دیگر و هم باعث ایجاد اشباع کاذب و دست کشیدن معلمان از آموزش و احاله‌ی آن‌ها به سوی مدیران و مربیان تربیتی می‌شود. برای رفع این اشکال‌ها، اول باید تکلیف رویکرد حاکم بر این چهار بخش مشخص شود.

به نظر می‌رسد لازم است «رویکرد جامعیت آموزش عمومی قرآن» بر محور اهداف آموزش عمومی قرآن در اسرع وقت در کلیه‌ی برنامه‌ها و فعالیت‌ها مد نظر و عمل قرار گیرد. تحقق چنین رویکردی نیازمند توجه و عزم جدی همه‌ی دلسوزان تربیت قرآنی و به ویژه آموزگاران عزیزی است که افتخار تدریس قرآن در دوره‌ی ابتدایی هستند.

اشکال‌های اساسی در تحقق برنامه‌ی درسی قرآن

حداقل «۹» اشکال اساسی در تحقق برنامه‌ی درسی (اعم از آموزش رسمی و فعالیت‌های فوق برنامه) دیده می‌شود. این اشکال‌ها با رعایت اصل جامعیت آموزش عمومی قرآن قابل رفع و اصلاح‌اند. در این مقاله به این ۹ اشکال اشاره می‌شود.

۱ جدایی مؤلفه‌های آموزش از یکدیگر و در طول هم قرار گرفتن این مهارت‌ها، به گونه‌ای که قرآن آموز هیچ حظ و بهره‌ای از قرآن ندارد (مانند جدایی خواندن از فهمیدن).
 ۲ جدایی مهارت‌های قرآنی از معارف قرآنی که بهره‌مندی قرآن‌آموز را به حداقل می‌رساند.
 ۳ توجه بیش از حد به هنرهای قرآنی مانند قرائت و حفظ که از توان اغلب افراد خارج است و افرادی را که توان همراهی ندارند، به تدریج از قرآن دور می‌کند.
 ۴ کم‌توجهی به هدف انس با قرآن کریم (خواندن مستمر و مادام‌العمر قرآن).
 تذکر: درست است که این هدف برابند و نتیجه‌ی آموزش‌های قرآنی است، اما تجربه نشان می‌دهد، کم‌توجهی به این هدف، تأثیر زیادی در انس نیافتن آحاد جامعه با قرآن دارد. نبود انس نیز باعث

فراموشی تدریجی آموخته‌ها می‌شود.
۵ بی‌توجهی به مهم‌ترین هدف نزول قرآن یعنی «هدایت» در همه یا اغلب مباحث قرآنی، به خصوص در بخش مهارت‌آموزی (روخوانی، روان‌خوانی، قرائت و تجوید، حفظ و ...).
 توجه به رویکرد «جامعیت آموزش عمومی قرآن» (یعنی تلفیق مهارت‌های قرآنی با آموزه‌ها و مفاهیم و معارف قرآنی) زمانی امکان‌پذیر است که از مهم‌ترین هدف نزول قرآن کریم، یعنی «هدایت»، غفلت نشود. در واقع، آموزش عمومی قرآن، بدون توجه به اصل هدایت، بیشتر به آموزش عربی یا هنرهای آوایی شبیه است تا «تعلیم کلام الله» (آموزش قرآن کریم). آموزش عمومی قرآن زمانی می‌تواند به قرآنی شدن سبک زندگی جامعه کمک کند که رویکرد آن «معنادار» باشد. (یعنی محتوا و ساختار درس‌ها متناسب با علاقه‌ها و نیازهای

با مجله‌های رشد آشنا شوید

مجله‌های دانش‌آموزی

به صورت ماهنامه و نه شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شود:

رشد کودک برای دانش‌آموزان پیش‌دبستانی و پایه اول دوره آموزش ابتدایی

رشد نوجوان برای دانش‌آموزان پایه‌های دوم و سوم دوره آموزش ابتدایی

رشد دانش‌آموز برای دانش‌آموزان پایه‌های چهارم، پنجم و ششم دوره آموزش ابتدایی

مجله‌های دانش‌آموزی

به صورت ماهنامه و هشت شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شود:

رشد نوجوان برای دانش‌آموزان دوره آموزش متوسطه اول

رشد پرهان برای دانش‌آموزان دوره آموزش متوسطه اول

رشد جوان برای دانش‌آموزان دوره آموزش متوسطه دوم

مجله‌های بزرگسال عمومی

به صورت ماهنامه و هشت شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شود:

♦ رشد آموزش ابتدایی ♦ رشد تکنولوژی آموزشی

♦ رشد مدرسه فردا ♦ رشد معلم

مجله‌های بزرگسال تخصصی:

به صورت فصلنامه و سه شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شود:

- ♦ رشد آموزش قرآن و معارف اسلامی ♦ رشد آموزش زبان و ادب فارسی
- ♦ رشد آموزش هنر ♦ رشد آموزش مشاور مدرسه ♦ رشد آموزش تربیت بدنی
- ♦ رشد آموزش علوم اجتماعی ♦ رشد آموزش تاریخ ♦ رشد آموزش جغرافیا
- ♦ رشد آموزش زبان‌های خارجی ♦ رشد آموزش ریاضی ♦ رشد آموزش فیزیک
- ♦ رشد آموزش شیمی ♦ رشد آموزش زیست‌شناسی ♦ رشد مدیریت مدرسه
- ♦ رشد آموزش فنی و حرفه‌ای و کاردانش ♦ رشد آموزش پیش‌دبستانی
- ♦ رشد آموزش برهان متوسطه دوم

مجله‌های رشد عمومی و تخصصی، برای معلمان، مدیران، مربیان، مشاوران و کارکنان اجرایی مدارس، دانش‌جویان دانشگاه فرهنگیان و کارشناسان گروه‌های آموزشی و... تهیه و منتشر می‌شود.

♦ نشانی: تهران، خیابان ایرانشهر شمالی، ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش، پلاک ۲۶۶.

♦ تلفن و نمابر: ۰۲۱ - ۸۸۳۰۱۴۷۸

♦ وبگاه: www.roshdmag.ir

نظرسنجی رشد آموزش ابتدایی

مخاطب گرامی، در نظر داریم در نحوه ارائه مطالب و موضوعات مجله‌ی رشد آموزش ابتدایی تغییراتی ایجاد کنیم. این مجله برای شما تهیه می‌شود و این شما هستید که باید به ما بگویید چگونه مجله‌ای می‌خواهید.

پاسخ‌های دقیق شما به سؤال‌های نظرسنجی به ما کمک می‌کند از تلاش خود بهره‌ی بهتری نصیب جامعه‌ی معلمان ابتدایی کنیم. به ما کمک کنید بدانیم شما چه انتظاری از مجله‌ی مخصوص خودتان دارید. شرکت در این نظرسنجی وقت کوتاهی از شما خواه گرفت، اما می‌تواند راهنمای ما برای ادامه‌ی راهی طولانی و درست‌تر باشد.

متن پرسش‌نامه در سایت مجلات رشد به نشانی زیر موجود است:

<http://www.roshdmag.ir>

می‌توانید به‌طور مستقیم به لینک زیر نیز مراجعه فرمایید:

<http://www.roshdmag.ir/fa/nazarsanjibtedaiee>

برای استفاده از نسخه‌ی تلفن همراه پرسش‌نامه، بارکد مقابل را اسکن کنید.

در وبگاه اختصاصی ماهنامه‌ی رشد ابتدایی می‌توانید به فایل‌های صوتی و تصویری و همچنین بعضی از مطالب بیشتر دسترسی داشته باشید یا شماره‌های قبلی ماهنامه را دانلود کنید. حتی می‌توانید مقالات و گزارش فعالیت‌های خود را از صفحه‌ی مخصوصی که در اختیار شماست، آپلود کنید.

<http://www.eb.roshdmag.ir>

حمایت از کالای ایرانی

روشده

نحوه اشتراک مجلات رشد به دو روش زیر:

- الف. مراجعه به وبگاه مجلات رشد به نشانی www.roshdmag.ir و ثبت نام در سایت و سفارش و خرید از طریق درگاه الکترونیکی بانکی.
- ب. واریز مبلغ اشتراک به شماره حساب ۳۹۶۶۲۰۰۰ بانک تجارت، شعبه همراه آرمایش کد ۳۹۵ در وجه شرکت افست و ارسال فیش بانکی به همراه برگ تکمیل شده اشتراک با پست سفارشی یا از طریق دورنگار به شماره ۰۲۳۳ ۸۸۴۹۰.

♦ عنوان مجلات در خواستی:

.....

♦ نام و نام خانوادگی:

.....

♦ تاریخ تولد:

.....

♦ تلفن:

.....

♦ نشانی کامل پستی:

.....

♦ استان:

.....

♦ خیابان:

.....

♦ پلاک:

.....

♦ شماره فیش بانکی:

.....

♦ مبلغ پرداختی:

.....

♦ اگر قبلاً مشترک مجله رشد بوده‌اید، شماره اشتراک خود را بنویسید:

.....

امضا:

♦ نشانی: تهران، صندوق پستی امور مشترکین: ۳۳۳۱-۱۵۸۷۵

♦ تلفن بازگانی: ۰۲۱-۸۸۸۶۷۳۰۸

♦ Email: Eshterak@roshdmag.ir

♦ هزینه اشتراک سالانه مجلات عمومی رشد (هشت شماره): ۴۵۰/۰۰۰ ریال

♦ هزینه اشتراک یک ساله مجلات تخصصی رشد (سه شماره): ۲۲۰/۰۰۰ ریال

شرایط ارسال مطلب و مقاله

ماهنامه‌ی رشد آموزش ابتدایی آثاری را بررسی می‌کند که در یکی از دسته‌های زیر باشند:

مطالب عمومی

۱. **خاطره:** خاطره باید به مدرسه، درس، دانش آموز و روابط معلم و شاگرد مربوط باشد.
۲. **تجربه:** تجربه‌های آموزشی و تربیتی را برای مجله بفرستید. تجربه‌های خلاقانه که معلمان تازه‌کارتر را راهنمایی کنند، در اولویت چاپ قرار می‌گیرند.
۳. **داستان:** سوزهای داستان‌ها باید در حوزه‌ی معلمی و دارای مضمون‌های اخلاقی و پرورشی باشند. البته می‌توانند به زندگی خارج از مدرسه‌ی معلم نیز مربوط باشند.
۴. **خبر و گزارش فعالیت:** اخبار و گزارش فعالیت‌های آموزشی و پرورشی باید تازه و بدیع باشند و به امور روزمره مثل اردو و شرکت در نماز جمعه و راهپیمایی و نظایر آن‌ها مربوط نباشند.

مطالب تخصصی

- مقاله:** ماهنامه از مقاله‌های معلمان پژوهشگر استقبال می‌کند. شرایط نوشتن مقاله به شرح زیرند:
۱. به موضوعات جدید و مسائل نوین آموزش و پرورش دوره‌ی آموزش ابتدایی مربوط باشد.
 ۲. در صورت لزوم با عکس و جدول‌های لازم همراه باشد.
 ۳. در قالب مقالات دانشگاهی نباشد.
 ۴. حداقل ۵۰۰ کلمه و حداکثر ۱۸۰۰ کلمه باشد.
 ۵. مقاله‌های کپی شده به سرعت تشخیص داده و کنار گذاشته می‌شوند.
 ۶. چکیده‌ی مقاله در حداکثر ۲۰۰ کلمه با مقاله همراه شود.
 ۷. منابع تحقیق به ضمیمه‌ی مقاله ارسال شوند.
 ۸. عنوان شغلی نویسنده درج شود. ممکن است مدارک لازم در خواست شود.

نکات دیگر

تحقیقات و پایان‌نامه‌های دانشجویی را برای این مجله نفرستید. شما باید بتوانید کل مطلب پژوهش خود را در قالب مقاله‌ای ژورنالیستی و با رعایت حجم گفته شده تنظیم و ارسال کنید.

از آنجا که مطالب هر شماره از ماهنامه سه ماه قبل از انتشار کامل می‌شوند، لطفاً پس از ارسال مقاله، برای دریافت نتیجه‌ی آن صبر کنید و تلفن دفتر مجله را اشغال نکنید. ممکن است مطالب ارسالی شما در سال بعد استفاده شوند. ماهنامه تعهدی در قبال انتشار مقاله‌ی شما ندارد. هر چه مقاله‌ای محکم‌تر، مستدل‌تر و به‌روزتر باشد، اقبال بیشتری برای انتشار آن وجود دارد. ماهنامه در انتخاب، تلخیص و ویرایش مطالب منتخب خود آزادی کامل دارد. در صورت ارسال با ایمیل، در بخش موضوع ایمیل نام مقاله و نویسنده ذکر شود. شماره تلفن و نشانی در اصل مقاله تایپ شود. متن خود را در قالب فایل Word به ایمیل الصاق کنید. فایل PDF نفرستید.

برای آثار ترجمه‌ای، لطفاً متن زبان اصلی اثر را همراه فایل ترجمه، به ایمیل ضمیمه کنید و مختصری از زندگی‌نامه و آثار دیگر نویسنده‌ی اصلی را هم بفرستید.

یادآوری مهم:

مطلب و مقاله‌ای که شرایط فوق را نداشته باشد، بررسی نمی‌شود.

صفحه‌ی همراهان مخصوص انعکاس بخشی از تماس‌های مخاطبان ماهنامه است. کارشناسان مطالب ارسالی را بررسی می‌کنند و در صورت تأیید، آن را در نوبت چاپ قرار می‌دهند. توجه داشته باشید، مطالبی تأیید می‌شوند که شرایط صفحه‌ی ۴۶ را داشته باشند.

۱ محمد شیرزادی؛ آموزگار - شهرستان

رباط کریم

«تجربه‌ی زیسته»

۲ سمانه عسگری؛ آموزگار - تهران

«۵۰ چیز که برای تشویق یک کودک می‌توانید بگویید»

۳ حجت صادقی خلیل‌آباد؛ آموزگار - خراسان

رضوی

«۵۰ روش برای اینکه کودک شما بهترین باشد»

۴ محمدباقر نوریان لالایی؛ آموزگار - ساری

«عکس بیرون زدن از کلاس»

۵ زهره اولیائی؛ کارشناس ارشد تعلیم و

تربیت - اصفهان

«آشنایی با مراحل و سبک‌های هنری دانش‌آموزان ابتدایی و نقش معلم در آموزش آن»، «با هم بنویسیم؛ انشای مشارکتی همراه با معلم»

۶ اعظم عظیمی وحید؛ آموزگار - شهرستان

کبودرآهنگ، استان همدان

«تجربیات شخصی حاصل اقدام‌پژوهی در خصوص رفع عادات نادرست نشستن با آموزش حرکات اصلاحی»

۷ مسلم امیری و ماکوان بهرام‌زاده؛ دانشجوی

دکترای روان‌شناسی تربیتی و دانشجوی دکترای

روان‌شناسی - تبریز

«چگونه توانستیم به یک دانش‌آموز پایه‌ی اول ابتدایی که مبتلا به اختلال بیش‌فعالی (ADHD) بود، کمک حرفه‌ای کنیم؟»

۸ موسی روشی؛ راهبر آموزشی - تربیتی

کلاس‌های چندپایه - استان هرمزگان، شهرستان

رودان

«ضرورت آموختن و پرداختن به خوش‌نویسی و خط

تحریری برای معلمان دوره‌ی ابتدایی»

۹ زهرا علیلو؛ آموزگار - استان آذربایجان

غربی، شهرستان خوی

«دانش‌آموزانم ریاضی را قورت دادند»

۱۰ بهناز جعفرزاده؛ آموزگار - استان کرمان،

شهرستان زرنند

«درک مطلب، ادبیات کهن»

۱۱ اسما خنجری زرنندی؛ آموزگار - استان

کرمان، شهرستان زرنند

«کاشت، داشت، برداشت»

۱۲ بهجت رحمانی؛ آموزگار - استان کرمان،

شهرستان زرنند

«کارگاه مهارت‌های زندگی»

۱۳ زهره خواجویی؛ آموزگار - استان کرمان،

شهرستان زرنند

«تجربه‌ی یک کار متفاوت»

۱۴ اعظم محمدی پورسعادت‌آبادی؛ آموزگار -

اصفهان

«چگونه دانش‌آموزان ابتدایی را خلاق بار بیاوریم؟»،

«چگونه فرزندانم برای خود ارزش و اهمیت قائل

شوند؟»

زهره رهسپار

خلاقیت و هنر

خلاقیت فرمول خاصی ندارد، اما راه‌های بسیار دارد. البته شاهره اصلی آن رهایی و آزادی است. این شاهره از تخیل و تصویرهای ذهن و مهم‌تر از همه از ناخودآگاه فرد عبور می‌کند. در عبور کردن از این گذرگاه‌ها به کودکان یاری بدهیم. تخیل را جدی بگیریم، نقدش نکنیم، راهنمایی نکنیم. شاید فقط در موارد بسیار نادر اجازه داشته باشیم پیشنهادی بدهیم. هنر برای هنرآموزی نیست. هنر فرصتی است برای رهایی بی‌درد بشر از چالش‌های دردآور درون.

اسعد قربانی

اعظم لاریجانی

عماد ضیایی

علی حامد حق دوست

زهره رهسپار

سمانه ترابی

اعظم لاریجانی

اعظم لاریجانی

آفرینش در دل آفرینش

